

Pracovný materiál Kancelárie Rady na rokovanie Rady dňa 6. 7. 2023

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: PGO-RPMS/2023/00691

Programová služba: Dvojka

Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska

Číslo autorizácie vysielania: AT/23

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnety na preverenie evidované pod č. PGO-RPMS/2023/00691 smerujúce voči vysielaniu programovej služby Dvojka vysielateľa Rozhlas a televízia Slovenska a uznala podnety na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 13 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnené**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľov podnetov na preverenie o výsledku preverenia podnetov.

T: 17. 7. 2023

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na rokovanie Rady pre mediálne služby
dňa 6. 7. 2023

Podnet na preverenie č. PGO-RPMS/2023/00691 zaevidovaný dňa 19., 20., 21. 4. 2023
Podávateľ: fyzická osoba (4)
Predmet podnetu: Večera s Havranom
Deň a čas vysielania: 18. 4. 2023 o cca 22.02 hod.
Označenie podľa JSO: 12

Programová služba: Dvojka
Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska
Číslo autorizácie vysielania: AT/23

Dátum: 28. 6. 2023

OBSAH PODNETOV:

„Absolútne názorovo nevyvážená zostava - všetci traja hostia sú spojení s denníkom SME a stoja na tej istej strane "politického / názorového spektra". Navyše jeden z hostí (Tkačenko) sa verejne prejavuje extrémistickými a nenávisťnými kometármi a statusmi na sociálnych sieťach, takýto človek vôbec nepatrí do verejnoprávneho média a slušnej spoločnosti. Prosím o vaše vyjadrenie k mojej sťažnosti resp. o informácie ohľadom jej riešenia. Ak by mala byť sťažnosť adresovaná inej inštitúcii, prosím, informujte ma. Ďakujem.“

„V diskusii verejnoprávnej televízie, ktorú moderuje liberál Havran, boli pozvaní liberáli Tódová, Fulmek a Tkačenko. Havran pre SME píše, Tkačenko je redaktor SME, Tódová je redaktorkou Denníka N a dlhé roky bola v SME, Fulmek celý život riadil SME. Štyria ľudia s prakticky totožnými názormi. V diskusii od moderátora Havrana nezaznelo nič vyvažujúce, skladba hostí vylúčila iný názor. Bol porušený zákon o mediálnych službách, ktorý predpokladá vyvážené a objektívne spravodajstvo. Žiadam preveriť.“

„V predmetnej diskusnej relácii Večera s Havranom nebola v uvedenom vysielacom čase 18.04.2023 o 22:00 hod. zabezpečená nestrannosť a objektívnosť programu.“

„V relácii vystupujú traja hostia: vydavateľ denníka SME, komentátor denníka SME a bývalá novinárka denníka SME v súčasnosti novinárka Denníka N.

Formát relácie s tromi hosťami umožňuje vytvoriť názorovú či profesnú pestrosť.

Podľa môjho názoru, relácia porušuje Zákon č. 532/2010 Z. z. (o Rozhlase a televízii Slovenska). Čl. I., §3, ods. 3, písmeno b uvádza, že "poskytujú nestranné ... vo svojom celku vyvážené a pluralitné informácie ... na slobodné utváranie názorov". Hostia relácie boli vo výraznej názorovej zhode, ktorá nezodpovedá názorovému rozloženiu medzi obyvateľmi Slovenskej republiky. Podané zhodnotenia neumožnili slobodne si vytvoriť názor na danú tému. Celkovo nie je jasné v čom je názor hostí správny alebo nesprávny, keďže kritika medzi hosťami takmer nezaznela. Nie je možné tému kriticky zhodnotiť z rôznych uhlov pohľadu.“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách

§ 25 písm. a): *„Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby.“*

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Podávatelia namietali nevyváženosť vyplývajúcu zo skladby diskutujúcich, ktorí pochádzajú z rovnakého (liberálneho) názorového a politického spektra a sú spojení s denníkom SME a Denníkom N. Podávatelia namietali názorovú zhodu diskutujúcich a absenciu kritiky. Jeden z podávateľov namietal nezabezpečenie nestrannosti a objektívnosti programu.

Program sme posudzovali podľa ustanovenia § 25 písm. a) zákona 264/2022 Z. z., pretože ho nepovažujeme za program aktuálnej publicistiky.

Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z. je aktuálna publicistika program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.

Témou diskusie bola mienkotvornosť médií, posun v chápaní mienkotvornosti od 90. rokov po dnešok, vzťah médií a politikov, tradičné média vs. sociálne siete, média v čase nástupu umelej inteligencie, dôveryhodnosť médií, autorita tradičných médií v súčasnosti.

Diskusia sa celkovo niesla vo všeobecnejšej rovine. Téma diskusie nevychádzala z aktuálneho spravodajstva, nebola spojená so žiadnou aktuálnou udalosťou. Hoci v programe boli zmieňovaní aj konkrétni politici (Fico, Matovič, Mečiar, Dzurinda, Kaliňák, Blaha, Mazurek), diskusia o nich sa väčšinou týkala ich postoja k médiám a nevychádzala zo žiadnej aktuálnej udalosti (s výnimkou zmienky o účasti R. Kaliňáka v online vysielaní extrémistu Dannyho Kollára, išlo však skôr o okrajovú tému, ktorá bola v diskusii použitá ako príklad komunikácie politikov prostredníctvom soc. sietí). Programu chýbal aktualizčný moment. Hostami neboli politici, ale novinári (resp. vydavateľ) a v programe neboli prezentované politické stanoviská. V súvislosti s posudzovaním programu podľa ustanovenia § 25 písm. a) sme skúmali, či vysielateľ zabezpečil všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby.

Hostami programu bol vydavateľ Alexej Fulmek z vydavateľstva Petit Press (vydavateľstvo vydáva denník SME). Moderátor Havran však uviedol, že A. Fulmek bude v diskusii zastupovať aj Asociáciu vydavateľov periodickej tlače. Hostami bol aj komentátor denníka SME Peter Tkačenko a Monika Tódová z Denníka N.

Úvodná časť diskusie sa venovala otázke mienkotvornosti, jej definície a vývoja v chápaní tohto pojmu od 90. rokov po dnešok. Podľa A. Fulmeka je zmysel tohto pojmu stále rovnaký, teda vytváranie mienky. Uviedol však, že v 90. rokoch bola politická angažovanosť mienkotvorných médií (vyjadroval sa konkrétne o denníku SME) oveľa vyššia. Súviselo to s bojom proti mečiarizmu. Dominantná bola politická žurnalistika. Dnes je oveľa väčšia obsahová pestrosť.

Moderátor sa zmienil o častej výhrade voči prítomným žurnalistom, ktorým zvyknú vyčítať, že sú príliš aktivistickí. Jeho otázka smerovala k tomu, či súčasná mienkotvorná žurnalistika nie je príliš spolitizovaná. P. Tkačenko pripustil, že tomu tak je. Ide však o niečo, čo si slovenská mienkotvorná tlač nevybrala, ale bola do toho „vrhnutá“, keď sa v 90. rokoch ocitla v aktívnej opozícii voči „nie normálnej vláde“ a toto dedičstvo delenia politickej scény novinármi na našich (dnes označovaných ako „demokratické strany“) a nie našich (HZDS a jeho nasledovníci, teda Smer, extrémisti) pretrváva dodnes. M. Tódová v reakcii uviedla, že ona sa ako novinárka vždy cítila byť v permanentnej opozícii. Uviedla, že v čase, keď bol pri moci M. Dzurinda a ako novinári denníka SME písali o kauzách SDKÚ, jeho priaznivci im to vyčítali a obviňovali ich zo zrady. Podobná situácia sa zopakovala teraz, keď bol pri moci I. Matovič, ktorý porazil R. Fica.

Moderátor v predmetnej súvislosti otvoril otázku dvojakeho metra mienkotvorných novinárov voči prezidentke Čaputovej. Havran uviedol, že prezidentka má „iný treatment v Denníku N a v Smečku, ako by mala niekde na sociálnych sieťach“. M. Tódová s tým nesúhlasila. Uviedla, že má zo strany novinárov rovnaký prístup ako iní politici, avšak ona je „iná ako politici, na ktorých sa 20 rokov pozeráme“. S tým zase nesúhlasil P. Tkačenko. Uviedol, že je presvedčený, že časť médií pristupuje k prezidentke veľkorysejšie a cítia s ňou spriaznenosť.

A. Fulmek pripustil, že existujú určité sympatie novinárov voči niektorým politikom, avšak v porovnaní s 90. rokmi, keď novinári robili spoločné akcie a politikmi, ide o veľký posun. Podľa neho dnes už nie je problémom mienkotvornej žurnalistiky príklon a sympatizovanie s nejakou politickou stranou.

Moderátor sa zmienil o novom trende nálepkovania niektorých mienkotvorných médií ako „liberálnych“. Podľa Tkačenka táto nálepka, ktorá má negatívny kontext v zmysle „protikresťanský“, odráža zdegenerovanosť verejnej debaty na Slovensku. Do úlohy protipólu voči médiám, ktoré sú označené ako „liberálne“, sa pasujú média, ktoré sami seba označujú ako konzervatívne, hoci v skutočnosti ide o média kresťansko-fundamentalistické. A. Fulmek označil nálepkovanie médií ako „liberálnych“ za prirodzený postup, keď sa média, ktoré sa považujú za konzervatívne, potrebujú nejakým spôsobom vymedziť. M. Tódová odmietla rozdeľovanie

médií na liberálne a konzervatívne. Uviedla, že sa považujú za „normálne noviny“. Podľa nej je normálne presadzovať to, aby si boli ľudia rovni pred zákonom, aby sme sa starali o menšiny, aby v spoločnosti neprevládla nenávisť len preto, že niekto je iný.

V ďalšej časti sa moderátor zmienil o predstave, ktorá sa rozšírila aj v súvislosti s Kuciakovou smrťou, že novinárov niekto riadi, že nie sú samostatní. A. Fulmek reagoval, že ak by to tak bolo, mali by novinári lepšie platy. Podľa M. Tódovej v redakcii sa vidí, keď má niekto z novinárov nadštandardný život a rieši sa to. Ako príklad bol v tejto súvislosti spomenutý Peter Tóth. Fulmek uviedol, že zo strany politikov je rozširovanie predstavy o úplatnosti novinárov najjednoduchším spôsobom spochybňovania dôvery v štandardné médiá. Uviedol, že ak by vznikal nejaký tlak na novinárov, napr. zo strany majiteľov médií, v redakcii by vznikla erupcia, ako to bolo v prípade vstupu Penty do denníka SME a následného odchodu časti redakcie a založenia Denníka N.

Moderátor poukázal, že v súčasnosti dochádza k odklonu od pokusov „nepriateľsky“ investične vstupovať do médií a ovládať ich. Namiesto toho sú tu pokusy o vytváranie si vlastných, ktoré však nie sú skutočné a nevyznačujú sa „modernou žurnalistikou“. S tým nesúhlasil P. Tkačenko a poukázal na prípady Česka a Maďarska, kde došlo k ovládnutiu veľkých médií prostredníctvom investičných vstupov (Babiš a Orbán). V súvislosti s novými, tzv. fejkovými médiami Tkačenko uviedol, že tie nie sú pre tradičné médiá konkurenciou v tom zmysle, že nemôžu osloviť ich kmeňového čitateľa.

V rámci diskusie o nových, tzv. fejkových médiách bol prezentovaný prípad R. Kaliňáka, ktorý vystupoval v online prenose v Británii odsúdeného slovenského extrémistu Dannyho Kollára. M. Tódová to komentovala tak, že Kaliňák tam išiel preto, že inde nedostáva priestor. Podľa A. Fulmeka je dnes pre politikov komunikácia prostredníctvom soc. sietí výhodná a jednoduchá, pretože tam komunikujú „bez odporu“. Diskutujúci sa však zhodli, že politici budú aj naďalej využívať aj tradičné médiá, keďže tie ponúkajú „kvalitu politických debát“ a obrovský zásah. Tódová uviedla, že tradičné médiá ovládajú žurnalistické remeslo, čo na soc. sieťach a dezinformačných weboch absentuje. Podľa Tkačenka ak nejaká politická strana chce byť veľká, nezaobíde sa bez normálnych médií.

V ďalšej časti diskusie sa moderátor dotkol problému útokov politikov na novinárov. A. Fulmek zopakoval, že ide o systém spochybňovania štandardných médií a ich znižovania vplyvu na spoločnosť a tým pádom sa zväčšuje vplyv soc. sietí ako kanálov, cez ktoré títo politici komunikujú. Podľa M. Tódovej je pre politikov jednoduchšie robiť z médií svojich oponentov, ako oponovať politickému súperovi v politickej súťaži, pretože médiá sa nemôžu rovnako brániť. Po Kuciakovej vražde si politici musia byť vedomí, že z novinárov robia terče. Byť novinárom je dnes aj v súvislosti s nástupom soc. siete nebezpečnejšie. Moderátor v predmetnej súvislosti spomenul prípad moderátorky Marty Jančkárovej, ktorej bola pridelená policajná ochrana v súvislosti s vyhrážkami, ktoré boli podnietené politikmi. A. Fulmek reagoval a uviedol, že novinári by potrebovali vyšší stupeň ochrany. Keď politici nemajú obsah, je pre nich vytváranie nepriateľov najjednoduchší spôsob, ako si získať priaznivcov. P. Tkačenko doplnil, že keďže novinári o politikoch informujú a kritizujú ich, pre politika je ľahšie novinára označiť za napr. „liberála“, ako čeliť argumentom a kritike.

Moderátor sa v ďalšej diskusii vrátil k otázke definície pojmu mienkotvornosť. P. Tkačenko uviedol, že oni ako médiá považujúce sa za mienkotvorné ponúkajú istý „fundament“, pohľad ako rozmýšľať o faktoch. Podľa neho sú v mienkotvorných médiách dôležitejšie práve fakty ako mienka. Z týchto faktov potom „vyrastá“ nejaký názor.

Moderátor tiež otvoril tému tzv. politickej nadprodukcie, keď sa politici pomocou permanentnej komunikácie cez sociálne siete stali všadeprítomnými. Podľa Tódovej sa tým zväčšil aj objem práce pre novinárov, ktorí kvôli informovanosti musia statusy politikov sledovať a vyberať témy. Novinárčina je v súčasnosti náročná práca.

Moderátor sa tiež dotkol témy nástupu umelej inteligencie (AI) a jej dôsledkov pre médiá. Podľa A. Fulmeka umelá inteligencia určite vstúpi do redakčných procesov. Podľa M. Tódovej umelá inteligencia môže pomôcť napr. pri editovaní rozhovorov, ale ľudia budú stále chcieť vedieť, že „živý človek sa stretol so živým človekom“. Problém bude s falošnými fotkami. P. Tkačenko vníma nástup umelej inteligencie ako istú nádej pre novinárov v tom, že ich záruka za zverejnený obsah posluži ako známka dôveryhodnosti pre čitateľa, že tento obsah nie je vygenerovaný v AI.

V záverečnej časti diskusie moderátor otvoril tému autority (v zmysle neomylnosti) médií v súčasnosti. Podľa A. Fulmeka je zdrojom autority redakčný proces. Fulmek vyjadril vieru v to, že v spoločnosti nastane uvedenie si hodnoty štandardných redakčných procesov. P. Tkačenko zdôraznil potrebu dôvery, teda, že čitateľ médiu dôveruje, že neklame a v prípade zlyhania sa médium k tomu postaví čestne. M. Tódová poukázala na „nerovný zápas“ so sociálnymi sieťami a dezinformačnými webmi, kde sa úmyselne klame a kričí, zatiaľ čo oni klamať nemôžu a ponúkajú len obyčajnú pokojnú prácu a poctivú žurnalistiku.

Podávateľia namietali názorovú nevyváženosť, resp. názorovú zhodu (v programe mali byť zastúpení iba „liberáli“), v programe údajne nezaznela medzi hosťami „kritika“.

Jeden z podávateľov namietal nezabezpečenie objektívnosti a nestrannosti, avšak ako sme už zmienili vyššie, program sme neposudzovali podľa ustanovenia § 25 písm. b), pretože ho nepovažujeme za program aktuálnej publicistiky. Posudzovali sme zabezpečenie všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby (§ 25 písm. a)).

Program *Večera s Havranom* je vysielateľom charakterizovaný ako „diskusná relácia o spoločenských fenoménoch“.¹ Moderátorom je publicista Michal Havran ml. Podľa dostupných informácií je Havran tiež zakladateľ a šéfredaktor ľavicového portálu *jetotak.sk*. Známy je napr. aj svojimi kritickými postojmi a vyjadreniami na adresu katolíckej cirkvi a niektorých jej predstaviteľov.²

Hosťami programu boli žurnalisti (Tkačenko a Tódová) a vydavateľ (Fulmek), ktorí sú profesne spojení s denníkom SME. P. Tkačenko je politický komentátor denníka, A. Fulmek je vydavateľ denníka (prostredníctvom vydavateľstva Petit Press) a M. Tódová je investigatívna novinárka, ktorá v minulosti v denníku pôsobila (dnes pôsobí v Denníku N).

Moderátor Havran výber týchto hostí zdôvodnil témami, o ktorých sa má diskutovať: otázka, čo je to mienkotvornosť, vzťah médiá – politika, a či sú ešte dnešné médiá mienkotvorné. Havran uviedol: „*A preto som dnes do relácie pozval ľudí z médií, ktoré naozaj nie sú iba mienkotvornými v povedomí, ale aj programovo sa označujú za mienkotvorné a považujú to za svoju ambíciu a istú spoločenskú misiu.*“.

Podľa ustanovenia § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. poskytovateľ obsahovej služby poskytuje obsahovú službu slobodne a nezávisle. Do jej obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach.

Je právom vysielateľa vybrať si hostí do diskusie a témy rozhovoru podľa vlastného slobodného uváženia. Zároveň však musí zabezpečiť, aby vysielanie bolo v súlade so zákonom č. 264/2022 Z. z., teda v tomto konkrétnom prípade musí zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby (ustanovenie § 25 písm. a) uvedeného zákona).

¹ <https://www.rtvs.sk/televizia/program/14084>

² <https://www.omeiach.com/tlac/17122-naka-zacala-trestne-stihanie-michala-havrana-advokat-hovori-o-jeho-zahranicnych-zaujmoach>; <https://www.trend.sk/spravy/teologom-nepaci-mlcanie-cirkvi-extremizme>

Výber témy diskusie považujeme za legitímny. Čo sa týka výberu hostí, pozreli sme sa na názorové pozície jednotlivých diskutujúcich, teda do akej miery bola v programe, resp. v rámci programovej služby, zabezpečená názorová pluralita a všestrannosť názorov.

V programe sme zaznamenali rozdielne postoje a názory k viacerým diskutovaným témam:

- diskutujúci mali rozdielne postoje v otázke novinárskeho aktivizmu a spolitizovania žurnalistiky. P. Tkačenko pripustil, že už od 90. rokov nejaká časť mienkotvornej tlače má svojich „politických koňov“, ktorých považuje na „našich“. Podľa Tkačenka je to dôsledok boja proti mečiarizmu, keď médiá (denník SME) boli v opozícii voči „nie normálnej vláde“: „...áno, sa aktivizovalo novinárske prostredie a dlho to naozaj takýmto spôsobom fungovalo, že nejaká časť novinárov ako keby tej mienkotvornej alebo normálnej tlače bola, vlastne, mala ako keby svojich politických koňov, nie doslova, že by boli ako nejaká, že organizovane spriaznení, ale bola tu proste tá zrejma, tá dichotómia, že to dedičstvo od HDZS cez Smer a trebárs, teraz sú to už vlastne aj extrémisti, že to sú ako keby nie naši, veď to vidíš v tej debate, keď sa rozpráva ako kebyže o demokratických politických stranách, vtedy sa tomu hovorilo, čo ja viem, že pravicové a potom to prišlo nejak, že proti západnému a teraz sa rozpráva, že demokratické. Čím už vlastne povieš, že tí ostatní nie sú vlastne plnohodnotnými alebo nemajú právo uchádzať sa o nejakú normálnu politickú súťaž. No a toto tu nejakým spôsobom pretrváva.“

M. Tódová naproti tomu tvrdila, že ona ako novinárka sa cíti byť v „permanentnej opozícii“ voči tým, ktorí sú pri moci. Ilustrovala to na príkladoch vlád M. Dzurindu a I. Matoviča, keď písala o kauzách týchto vlád a ich priaznivci jej to vyčítali: „...ja mám odvtedy pocit, že som v permanentnej opozícii, vlastne bez ohľadu na to, kto vládne, ale nezažila som vlastne to obdobie mečiarizmu ako novinárka, ale pamätám si, že keď som v tom Sme začala napríklad písať o Mikulášovi Dzurindovi a o kauzách SDKÚ, tak tiež sa ozývali vlastne z toho politického spektra názory, že čo toto Sme robí vlastne, že veď to sú to sú naši, že prečo ako keby likvidujete Dzurindu, prečo likvidujete vlastne túto vládu, ktorá porazila Mečiara. Potom som to zažila vlastne teraz znovu, keď začal vládnuť Igor Matovič, tak presne vlastne tí istí čitatelia, ktorí predtým vás milovali za to, že koľko investigatívnych odhalení ste priniesli o vláдах Roberta Fica, tak vlastne tí istí píšu pomaly niekedy rovnako nenávisným jazykom maily, že vlastne čo to robíte, že vy pomáhate tomu Ficovi a tomu Pellegrinimu...“

Tódová neskôr v rámci diskusie tiež uviedla: „Tam nebola možnosť, že my sme teraz niečo zistili o ministrovi Macejkovi a vlastne o tom nenapíšeme, lebo on je on je minister od Dzurindu...“

A. Fulmek uviedol, že určité sympatie k politikom existujú, ale oproti 90. rokom došlo v otázke objektivity novinárov k politikom k veľkému posunu: „Ja už snád' 30 rokov nerobím aktívneho novinára a môžem sa pozrieť proste na ten vývoj žurnalistiky za tých 30 rokov a jasné, že existujú nejaké typy akože sympatií zo strany, zo strany novinárov k samotnému správaniu, tak ako v bežnom ľudskom živote existujú akože sympatie akože ľudom a samozrejme, že je veľká téma toho novinárskeho aktivizmu, lebo novinári naozaj by sa mali snažiť o čo najväčšiu objektivitu, ale ten najväčší rozdiel, ktorý tu nastal je, že vlastne v tých 90 rokoch bolo úplne bežné, že síce ste kritizovali napríklad Mečiara, ale reálne ste fandili SDKÚ alebo nejak, alebo v tom čase KDĽ. Napríklad my sme robili v Sme-čku spoločné akcie s politikmi.“

- Moderátor otvoril otázku dvojakeho metra mienkotvorných novinárov voči prezidentke Čaputovej. Moderátor s P. Tkačenkom zhodol, že prezidentka má „iný treatment v Denníku N a denníku SME“. M. Tódová s tým však nesúhlasila:

moderátor: „Je pravdou, že prezidentka Zuzana Čaputová akože má trošku iný treatment v Denníku N a v Smečku dajme tomu, ako by mala niekde na sociálnych sieťach, lebo je tam proste pocit, že to nie je systémové zlyhanie, ale je to skôr ako taká náhodná.“

M. Tódová: „*Ja si to vôbec nemyslím, že má iný treatment. Proste úplne rovnaký prístup má ako máme ku každému ostatnému politikovi. Ona je jednoducho iná. Ona je iná ako sú tí politici, na ktorých sa tu pozeráme 20 rokov.*“

P. Tkačenko: „*Chcel som drzo nesúhlasit' s kolegyňou Tóthovou, pretože ja mám naozaj pocit, že napriek pár... V oblasti toho prístupu k pani prezidentke. Ja som pomerne silne presvedčený, že naozaj k nej pristupujeme, médiá, časť médií, že k nej pristupujú nejako veľkorysejšie, a to nie je nejak programovo, že chceme roztlieskať alebo chcú roztlieskať, ale jednoducho nejak cítia k nej nejakú proste spriaznenosť...“.*

- P. Tkačenko oponoval názoru moderátora, že v súčasnosti dochádza k odklonu od pokusov „nepriateľsky“ vstupovať do médií a ovládať ich: „*Ja by som sa trochu ohradil k tomu, že sa ustúpilo od toho preberania médií, na Slovensku azda áno, lebo Penta tu škaredo narazila, ale keď sa pozrieme do niektorých susedných krajín, tak tam vidíme, že práve naopak, že tam tento model bol veľmi úspešný.*“.

- Rozdielnosť postojov sa do istej miery prejavila napr. aj v otázke dôsledkov nástupu umelej inteligencie (AI) na médiá. A. Fulmek tlmočil názor, že „umelá inteligencia nás vyničí“ (neskôr tento postoj korigoval, keď uviedol, že AI určite vstúpi do redakčných procesov). M. Tódová uviedla, že to „nebude fungovať“. Podľa nej ľudia budú stále chcieť vedieť, že „živý človek sa stretol so živým človekom“. P. Tkačenko zase vidí úlohu novinára v čase nástupu AI ako garanta autenticity zverejneného obsahu.

Moderátor v rámci diskusie otváral témy a predkladal výhrady kritické voči pôsobeniu tzv. mienkotvorných médií, na ktoré zástupcovia týchto médií v diskusii museli reagovať. Je potrebné uviesť, že diskutujúci sa nebránili kritike do svojich radov, prejavilo sa to najmä v téme novinárskeho aktivizmu a politickej angažovanosti mienkotvorných médií. Túto tému otvoril moderátor Havran v úvodnej časti diskusie. V rámci toho napr. v programe z úst A. Fulmeka zaznelo, že v 90. rokoch „robili novinári spoločné akcie s politikmi“. P. Tkačenko zase uviedol, že aj dnes má časť mienkotvorných novinárov „ako keby svojich politických koňov“. M. Tódová zmienila, že o Denníku N a SME sa hovorilo ako novinách SDKÚ alebo pravice.

Moderátor následne otvoril otázku rozdielného prístupu k prezidentke Čaputovej zo strany Denníka N a denníka SME. P. Tkačenko vyjadril presvedčenie, že časť médií pristupuje k prezidentke veľkorysejšie.

Moderátor tiež tlmočil výhradu médií označujúcich sa ako konzervatívne voči médiám označovaným ako liberálne: „*Ale takisto hovoria, že liberálne médiá takzvané nezastupujú vlastne ten väčšinový slovenský názor, alebo tú spoločenskú atmosféru a teda oni akoby nahrádzajú alebo dopĺňajú to, čo v tej verejnej diskusii chýba.*“.

A. Fulmek v súvislosti s „konzervatívnymi“ médiami tiež uviedol: „*...akoby je dobré, že zaznievajú tie konzervatívne hlasy, je dobré, že zaznieva nejaký ako keby extrémny pohľad tej spoločnosti povedzme na LGBTI komunitu, pretože jednoducho sa vytvára potom nejak nejaká diskusia, kde sa tí ľudia v diskusii akože spoločne približujú...“.*

Moderátor otvoril aj tému úplatnosti novinárov, resp. zmienil sa o častej predstave ľudí, že novinárov niekto riadi a nekonajú samostatne.

A. Fulmek v diskusii o vzťahu politici – médiá prezentoval predstavu niektorých politikov o novinároch: „*No zas na druhej strane, aby som sa zastal tej druhej strany čiastočne, niekedy v diskusiách akože s politikmi zas nadobudnete pocit, že oni autenticky niektorí si myslia, že vlastne novinári sú naivní a že vlastne nevedia ako ten veľký svet funguje a že vlastne vytvárajú svet, ktorý je nereálny, a keby sa dostali do toho sveta akože dospelých ľudí, tak že by sa správali inak ako keď sa správajú a majú vlastne tú pohodlnú pozíciu akože kritika toho veľkého*

sveta a nemusia nič robiť. Čiže aj aj toto by malo zaznieť, že aj takáto predstava proste zo strany politických reprezentantov existuje.“

Ako je podľa nás zrejmé z uvedeného, v rámci programu zazneli rôzne názory a postoje ohľadne diskutovaných tém týkajúcich sa mienkotvornosti médií a vzťahu mienkotvorných médií a novinárov s politikou mocou. Moderátor otváral aj témy kritické voči pôsobeniu tzv. mienkotvorných médií a v rámci diskusie boli tmočené aj niektoré kritické výhrady voči ich minulej a súčasnej činnosti. Domnievame sa, že diskusiu nemožno hodnotiť ako jednostrannú, resp. nemožno podľa nás konštatovať, že medzi diskutujúcimi prevládala vo všetkých diskutovaných otázkach názorová zhoda.

Na druhej strane, je potrebné tiež uviesť, že diskutujúci sa aj vo viacerých témach zhodovali. V rámci diskusie o „novom trende“ nálepkovania niektorých mienkotvorných médií (SME, Denník N) ako „liberálnych“ v zmysle „protikresťanských“, sa diskutujúci zhodli v odmietnutí takejto dichotómie. Takéto nálepkovanie vysvetlili ako spôsob istej časti mediálnej scény, ktorá samu seba označuje ako konzervatívnu (podľa Tkačenka však ide kresťansko-fundamentalistické médiá), vytvoriť si nepriateľský protipól a skrz neho sa vymedziť. Menované boli portály Postoj a Štandard.

V predmetnej súvislosti je potrebné pripomenúť, že vysielateľ na programovej službe *Dvojka* ponúka aj diskusný program *Do kríža*, ktorý si kladie za cieľ prezentovať témy a otázky z kresťanského hľadiska. Moderátorom je Jaroslav Daniška, ktorý je zároveň šéfredaktorom zmieneneho denníka Štandard. Hostami J. Danišku v programe *Do kríža* bývajú osobnosti z časti mediálnej scény, resp. verejnosti, ktorá sa označuje ako konzervatívna (napr. Rod Dreher 7. 12. 2022, Ján Magušin 25. 1. 2023, Jozef Majchrák 15. 2. 2023, Vladimír Palko 22. 2. 2023, Ján Čarnogurský a František Mikloško 22. 3. 2023, Václav Klaus 29. 3. 2023, Štefan Chrappa 5. 4. 2023).

Diskutujúci sa zhodli aj v témach o tom, že novinári sú niekým riadení, resp. pri téme útokov politikov na médiá. Zmieňovaní boli v tejto súvislosti viacerí politici. R. Kaliňák bol zmieňovaný v súvislosti s tým, že poskytol rozhovor vo Veľkej Británii odsúdenému extrémistovi Dannymu Kollárovi v jeho online vysielaní. Robert Fico bol predmetom diskusie v súvislosti s jeho útokmi voči médiám a novinárom (zmienený bol jeho výrok o „špinavých protislovenských prostitútkach“). R. Fico, I. Matovič a M. Mazurek boli spomenutí v súvislosti so šírením hoaxy o zmanipulovaných voľbách. M. Tódová na jednom mieste spomenula „nenávistné a primitívne reči typu Blaha“.

V programe sme nezaznamenali žiadne nové, resp. nepodložené, zavádzajúce príp. nepravdivé informácie týkajúce sa konkrétnych osôb (politikov, príp. predstaviteľov „konzervatívnej“ časti mediálnej scény), ktorých odvysielanie by si prípadne vyžadovalo bezprostrednú reakciu dotknutej strany.

V monitorovanom programe sme nezaznamenali také nedostatky, ktoré by zadávali dôvod na začatie správneho konania pre možné porušenie povinnosti vyplývajúcej z ustanovenia § 25 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z., teda povinnosti zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby.

ZÁVER:

Na základe uvedených skutočností si myslíme, že vysielateľ Rozhlas a televízia Slovenska odvysielaním programu *Večera s Havranom* zo dňa 18. 4. 2023 **neporušil ustanovenie § 25 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z.**

Podnety na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnené**.

Prepis/Popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. PGO-RPMS/2023/00691)

Monitorované vysielanie: Večera s Havranom
Deň a čas vysielania: 18. 4. 2023 o cca 22:02 h
JSO: 12

Vysielací čas (časová stopa):

- 22:02:08 hod. – začiatok programu *Večera s Havranom*
- 23:07:48 hod. – koniec programu *Večera s Havranom*

Prepis:

Michal Havran, moderátor: *„Dobrý večer, vážené diváčky, vážení diváci, budeme dnes pokračovať v diskusii o tom, čo je to mienkotvornosť, akým spôsobom sú prepojené médiá s politickou informáciou, ako funguje politická informácia v mediálnom prostredí a budeme hovoriť aj o tom, do akej miery ešte funguje ten klasický tandem z minulých desaťročí: médiá - politika, politika - médiá, ale aj o tom, či ešte sú médiá mienkotvorné. A preto som dnes do relácie pozval ľudí z médií, ktoré naozaj nie sú iba mienkotvornými v povedomí, ale aj programovo sa označujú za mienkotvorné a považujú to za svoju ambíciu a istú spoločenskú misiu a mojimi dnešnými hosťami a hosťami je pani Monika Tódová z Denníka N. Ďakujem pekne.“*

Monika Tódová, novinárka Denník N: *„Dobrý večer.“*

Michal Havran, moderátor: *„Pán Alexej Fulmek z vydavateľstva Petit Press, ktoré vydáva denník Sme, ale zároveň si tu aj za Asociáciu vydavateľov periodickej tlače.“*

Alexej Fulmek, novinár, riaditeľ vydavateľstva Petit Press: *„Áno.“*

Michal Havran, moderátor: *„Ďakujem pekne a budeš teda hovoriť aj v mene všetkých vydavateľov serióznych aj neseriózných.“*

Alexej Fulmek: *„Pokúsím sa za serióznych, aj neseriózných.“*

Michal Havran, moderátor: *„Ďakujem pekne a napokon Peter Tkačenko. Komentátor s dlhodobou komentátorskou kariérou, ktorý nakoniec pristál v denníku Sme a čiastočne aj na Twitteri, kde mu skoro hrozilo okamžité zatknutie a vyšetrovanie. Ďakujem pekne, že ste prišli. Alexej, celkom na úvod. Tá myšlienka mienkotvornosti sa veľmi významne zmenila a posunula nejakým spôsobom. Tak denník, ktorý je už dnes inštitúciou, sa kdesi posunul za tridsať rokov. Minulý rok, teda tento rok oslávil svojich tridsať rokov. Aká bola mienkotvornosť v čase 90. rokov a aká je dnes?“*

Alexej Fulmek: *„Tak ja by som povedal, že mienkotvornosť je stále rovnaká alebo jednoducho buď, keď ideme po pokorení toho slova, tak buď teda ako že vytvárame mienku alebo nie. Ale faktom je, že v 90 rokoch bola tá politická angažovanosť oveľa vyššia, lebo denník Sme vznikol vlastne na základe intervencie vtedajšej vlády alebo štátnej akciovej spoločnosti, ovládanej v tom čase ministerstvom školstva, a z ktorého nás, teda z denníka Smena nás vyhodili a my sme založili denník Sme, ktorý v podstate akože vytrval 30 rokov a to prvé obdobie vlastne bolo poznamenané bojom proti mečiarizmu a stali sme sa vlastne takou, by som povedal vlajkovou loďou pre ľudí, ktorí nesúhlasili s Mečiarom. Čiže myslím si, že tá blízkosť ako keby k tomu politickému, k politickej žurnalistike bola oveľa, oveľa bližšia. Dnes po tých 30 rokoch, dnes ale po tridsiatich rokoch je už denník Sme, alebo teda nielen denník Sme, ale celé naše vydavateľstvo, nielen vlastne nositeľom nejakých politických myšlienok, ale tá obsahová pestrosť je teda oveľa, oveľa väčšia. Čiže by som povedal, že v tomto je najväčší rozdiel.“*

Michal Havran, moderátor: „Ja sa vrátim ešte k tomu, čo hovoríš, lebo my sme tu nedávno hovorili o verejnoprávnom, ktorá istým spôsobom takisto aspiruje na mienkotvornosť a hovorili sme aj o tom, že v na Slovensku bola zvláštna situácia v 90. rokoch, pretože mnohé súkromné médiá v televízii, v rozhlase, v médiách vlastne zohrali úlohu verejnoprávnych médií v čase, keď verejnoprávne médiá vlastne nefungovali tak, ako by mali. Ty si pamätáš na to obdobie? Luboš Machaj tu sedel a hovoril o Rádiu Twist, mali sme tú Televíziu Markízu. Boli tu denníky, ktoré vznikali, ako Sme. Posunul to podľa teba vnímanie toho, čo to vlastne znamená mienkotvornosť?“

Alexej Fulmek: „Akoby v tom čase? Tak v tom čase sa vlastne rodila mienkotvorná žurnalistika, lebo ona de facto po komunizme alebo po páde komunizmu, tá dovtedy nefungovala, okrem nejakých fakt zárodkov, ale v 90. rokoch sa vlastne akože vytváral model mienkotvornosti a myslím si, že to bolo veľmi dôležité, že tieto médiá, ktoré dodnes prežili, proste vtedy fungovali a dodnes fungujú, lebo jednoducho bez nich by tá spoločnosť vyzerala inak.“

Michal Havran, moderátor: „Peter, často krát, a tebe takisto to vyčítajú, ale vyčítajú to vlastne takmer všetkým, ktorí sedia dnes pri tomto stole a ďalším kolegom a kolegyniam. Zjavila sa teraz taká módna výhrada. Možno že novinári sú príliš ako aktivisticky a novinárky sú príliš aktivistické a že mali by vlastne v skutočnosti iba ako popisovať. Nemali by ju nejakým spôsobom reflektovať. Nemali by ju komentovať. Možno to súvisí aj to do istej miery s tým, že ľudia vlastne akoby nerozoznávajú úplne žánre, že nie je všetka žurnalistika je spravodajstvo a naopak, ale predsa len máš pocit aj s príhľadom na to, čo teraz hovorí Alexej, že sme vlastne z tradície, ktorá príliš spolitizovala žurnalistiku, lebo neviem ako to nazvať aj na začiatku vlastne, aj vďaka tomu, že v tých 90 rokoch to bolo extrémne ovplyvnené zápasom s politickou scénou.“

Peter Tkačenko, komentátor, denník SME: „Musel by som sa na dlhšie zamyslieť, aby som vedel konkrétnejšie opísať, čo sa dialo. Ale áno tento takpovediac prvotný hriech slovenskej mienkotvornej tlače, ja som ho vnímal a vnímam a možno že to bude znieť trochu zlomyselne k môjmu vlastnému médiu, ale vlastne aj denník Sme je týmto z časti vinný. Ale to nie je dané, že ten denník Sme si to vybral. On bol do tých okolností vrhnutý, ako to pán Fulmek opísal tým, že vznikol vlastne ako opozícia voči nie normálnej vláde a tým pádom, áno, sa aktivizovalo novinárske prostredie a dlho to naozaj takýmto spôsobom fungovalo, že nejaká časť novinárov ako keby tej mienkotvornej alebo normálnej tlače bola, vlastne, mala ako keby svojich politických koňov, nie doslova, že by boli ako nejaká, že organizovane spriaznení, ale bola tu proste tá zrejma, tá dichotómia, že to dedičstvo od HDZS cez Smer a trebárs, teraz sú to už vlastne aj extrémisti, že to sú ako keby nie naši, veď to vidíš v tej debate, keď sa rozpráva ako kebyže o demokratických politických stranách, vtedy sa tomu hovorilo, čo ja viem, že pravicové a potom to prišlo nejak, že proti západnému a teraz sa rozpráva, že demokratické. Čím už vlastne povieš, že tí ostatní nie sú vlastne plnohodnotnými alebo nemajú právo uchádzať sa o nejakú normálnu politickú súťaž. No a toto tu nejakým spôsobom pretrváva.“

Michal Havran, moderátor: „Ale ty to napríklad sám pri svojich textoch to ako riešiš?“

Peter Tkačenko: „Je to problematické, ja som. Ja to mám o niečo jednoduchšie, pretože som názorový novinár, takže ja sa nemusím nejak predstierať nejaký spôsob neutrality alebo nejakej nadpozemskej objektivity, ja môžem jednoducho vychádzať z toho, že aj ja sa snažím hrať s otvorenými kartami s čitateľom, že jasne deklarujem, aké sú moje hodnoty, aké sú moje preferencie, tak potom viem aj pomerne ľahko povedať, že ktoré strany sami môžu ešte nepáčiť, ale patria trebárs do demokratického spektra, a ktoré už sú z toho jednoznačne vyčlenené.“

Michal Havran, moderátor: „Monika, je to taká, ale to je skôr už taký kultúrny reflex na Slovensku, že ľudia, ktorí čítajú napríklad mienkotvorné noviny, počúvajú mienkotvorný rozhlas alebo pozerajú nejaký typ mienkotvornej televízie, majú pocit, že novinári by sa vlastne mali rozprávať s tými ľuďmi, s ktorými oni už nejakým spôsobom ako konvencujú. Hej, že ja sa tu takisto stretávam, že občas je tu hosť, ktorý sa nepáči napríklad našim divákovi a diváčkam

a oni to hneď ako spájajú s nejakým skrytým aktivizmom alebo predstavou, že to je nejak dohodnuté dopredu. Je toto akože normálne vnímanie tej reality, tej novinárskej práce?“
Monika Tódová: „Nie, ale v podstate keď si aj hovoril o tom, že sme boli vždy ako keby nejaká opozícia, alebo že za Mečiara, teda ja som začala robiť novinárku v 2001, keď som prišla do Sme a v podstate, ja mám odvtedy pocit, že som v permanentnej opozícii, vlastne bez ohľadu na to, kto vládne, ale nezažila som vlastne to obdobie mečiarizmu ako novinárka, ale pamätám si, že keď som v tom Sme začala napríklad písať o Mikulášovi Dzurindovi a o kauzách SDKÚ, tak tiež sa ozývali vlastne z toho politického spektra názory, že čo toto Sme robí vlastne, že veď to sú to sú naši, že prečo ako keby likvidujete Dzurindu, prečo likvidujete vlastne túto vládu, ktorá porazila Mečiara. Potom som to zažila vlastne teraz znovu, keď začal vládnuť Igor Matovič, tak presne vlastne tí istí čitatelia, ktorí predtým vás milovali za to, že koľko investigatívnych odhalení ste priniesli o vláдах Roberta Fica, tak vlastne tí istí píšú pomaly niekedy rovnako nenávisťným jazykom maily, že vlastne čo to robíte, že vy pomáhate tomu Ficovi a tomu Pellegrinimu a to je vlastne úplne nepochopenie toho, že čo je tá žurnalistika, alebo že čo je tá mienkotvorná žurnalistika, že ľudia to majú vlastne popletené, možno s nejakým fandaním, že keď sa povie, že mienkotvorný, tak ja si pod tým predstavujem to, že nejde o to, že aký mám náklad alebo akú mám sledovanosť, ale že keď mi niečo napíšeme, tak všetci ostatní si to všimnú, zaoberajú sa tým a premýšľajú nad tým alebo o tom informujú a to stále vlastne funguje za tých 20 rokov alebo 22 čo ja som v žurnalistike, tak ja som vždy robila, teda predtým v Sme a teraz Denníku N to bolo vždy médium, ktoré nebolo nejaké masové. Ako napríklad neviem Televízia Markíza, ktorá má obrovský vplyv na verejnú mienku a je výborné, že je taká, aká je podľa mňa, že to by sme mohli byť na tom ešte aj oveľa horšie.“

Michal Havran, moderátor: „Ale ako to, ako to vnímaš. Ako s tým pracuješ? Lebo Peter hovoril, že ako nie je to jednoduché, proste že myslieť na to, že zase nejakí ľudia ti možno povedia, že si aktivista, alebo si angažovaný alebo príliš presakujú sympatie, lebo o každom sa dá písať nejakým spôsobom. Môžeš ho iba tak akože priateľský pokritizovať a my sme tu mali také aféry. Ja si to veľmi dobre pamätám. Je pravdou, že prezidentka Zuzana Čaputová akože má trošku iný treatment v Denníku N a v Smečku dajme tomu, ako by mala niekde na sociálnych sieťach, lebo je tam proste pocit, že to nie je systémové zlyhanie, ale je to skôr ako taká náhodná.“

Monika Tódová: „Ja si to vôbec nemyslím, že má iný treatment. Proste úplne rovnaký prístup má ako máme ku každému ostatnému politikovi. Ona je jednoducho iná. Ona je iná ako sú tí politici, na ktorých sa tu pozeráme 20 rokov. Jednoducho ona, ja keď som ju videla ešte v kampani, ja som si už vtedy hovorila, že to je jednoducho zásadný politický talent a ona aj v tej politike sa inak správa. Veď ju teraz možno ak bude kandidovať, čaká obrovský súboj vlastne nejakej slušnosti, nejakých základných hodnôt proti ľuďom, ktorí sú nenávisťní, ktorí vykrikujú, ktorí klamú, proti hoaxom. A sama som zvedavá ako ten súboj dopadne. Ale to je v podstate súboj, v ktorom sme aj my sami si myslím, lebo my ako nevieme, nevieme nič iné ponúknuť tým čitateľom, ako to, že si tú robotu budeme robiť poctivo. My nevieme im oplácať tým sociálnym sieťam, alebo tým Ficovým tlačovkám, lžami, rovnakým vykrikovaním, rovnakým skandovaním. Jednoducho my vieme tiež komunikovať len slušne s tou verejnosťou.“

Michal Havran, moderátor: „Peter ty si chcel.“

Peter Tkačenko: „Chcel som drzo nesúhlasiť s kolegyňou Tóthovou, pretože ja mám naozaj pocit, že napriek pár...“

Monika Tódová: „Tódovou.“

Peter Tkačenko: „Pardon.“

Michal Havran, moderátor: „Taká rétorická technika to sa mi páčilo, nech sa páči.“

Peter Tkačenko: „V oblasti toho prístupu k pani prezidentke. Ja som pomerne silne presvedčený, že naozaj k nej pristupujeme, médiá, časť médií, že k nej pristupujú nejakou veľkorysejšie, a to nie je nejak programovo, že chceme roztlieskať alebo chcú roztlieskať,

ale jednoducho nejako cítia k nej nejakú proste spriaznenosť a nechcem, aby toto bola debata o pani prezidentke.“

Michal Havran, moderátor: *„Toto bol príklad, hej, lebo...“*

Peter Tkačenko: *„Ale napríklad, keď ona niekoľko mesiacov rozpráva o úplne zbytočne o úradníckej vláde a nevedie to odnikiaľ nikam, je to absolútne podľa mňa politicko-komunikačné zlyhanie zásadného typu, tak keby bol v rovnakej situácii napríklad pán Gašparovič, som si istý, že by bolo strašne veľa memečiek a žartov a textov aj názorových, aj spravodajských o tom, že kto tu trepe dve na tri úplne zbytočne a vyzera pri tom trochu smiešne.“*

Michal Havran, moderátor: *„Alexej, nech sa páči.“*

Alexej Fulmek: *„Ja už snád' 30 rokov nerobím aktívneho novinára a môžem sa pozrieť proste na ten vývoj žurnalistiky za tých 30 rokov a jasné, že existujú nejaké typy akože sympatií zo strany, zo strany novinárov k samotnému správaniu, tak ako v bežnom ľudskom živote existujú akože sympatie akože ľuďom a samozrejme, že je veľká téma toho novinárskeho aktivizmu, lebo novinári naozaj by sa mali snažiť o čo najväčšiu objektivitu, ale ten najväčší rozdiel, ktorý tu nastal je, že vlastne v tých 90 rokoch bolo úplne bežné, že síce ste kritizovali napríklad Mečiara, ale reálne ste fandili SDKÚ alebo nejak, alebo v tom čase KDH. Napríklad my sme robili v Smečku spoločné akcie s politikmi. Proste to je dnes nepredstaviteľné. V 94-tom sme robili autobus, kde vystupovali spolu s redaktormi denníka Sme politici ako Fero Mikloško a toto sa teda zásadne zmenilo. To znamená akože tá zmena po 98, aj preto vlastne to, čo Monika hovorila ohľadne tej reakcie vlastne dzurindovcov a priaznivcov SDKÚ bola taká, že vlastne sme ich zradili, zároveň sme mali u tej časti obyvateľstva, ktoré si nás zaškatuľkovali, akože sme SDKÚ noviny ešte dlhé roky, keď sme mali konflikt s Dzurindom, dlhé roky nálepku, že sme noviny SDKÚ, čiže tá zásadná zmena je v tom, že by som povedal, že strašne oslablo, akoby to puto s nejakými opozičnými stranami, pretože neustále, keď sa tie opozičné strany dostanú k moci, tak chybia a tie noviny to kritizujú. Proste sú normálne reálne kritické, čiže tým pádom akonáhle vypadnú, ešte by sme mohli hovoriť o tom, ako štartovala SaS, tiež tam nejaká istá sympatia ešte bola vystopovateľná v prípade akože denníka Sme a postupne to proste odpadáva, že dnes by som povedal, že že toto nie je problém mienkotvornej žurnalistiky, že by nejak akože extrémne sympatizovali s nejakou politickou stranou.“*

Michal Havran, moderátor: *„Zároveň to asi nie je ako úplne taká vec, ktorá nikde inde neexistuje. Ved' taký Guardian britský asi vždy mal akože väčšiu slabosť pre labouristov nie, ako pre konzervatívov. Ved' napokon majú nejaké smerovanie tie noviny. Akurát čo je dnes nové a chcel by som s Vami o tom hovoriť. Objavilo sa to pomenovanie liberálne noviny a to je napríklad pomerne nová vec, ktorá na Slovensku sa ešte desať rokov dozadu nikto nepovedal, že liberálne médiá, liberálne noviny. Vy to vnímate tak, že médiá dnes začínajú byť priradované aj hodnotovo.“*

Peter Tkačenko: *„V nejakej miere aj boli samozrejme, alebo prinajmenšom politicko-stranícky, ved' tam bolo zreteľné, že ktoré noviny sú akým smerom orientované, ale táto nálepka liberálny sa teraz objavila v negatívnom kontexte v posledných rokoch v súvislosti s tým, ako tu zdegenerovala verejná debata a význam slov, pretože liberálny tu v skutočnosti chce byť akože... Ono za normálnych okolností by to malo fungovať ako protipól ku konzervatizmu. Akurát na Slovensku máme tu debatu natoľko zdegenerovanú, že pod konzervatívnym sa tu myslí, ak nie len kresťanský, tak rovno fundamentalistický, hej, čiže liberálny je vlastne oni chcú povedať, že protikresťanský čo na Slovensku má znamenať zlý a toto používajú politici, chcel som povedať istej časti, ale tá časť už je teraz veľmi široká v skutočnosti.“*

Alexej Fulmek: *„Ale to je najjednoduchšia forma. Ono my to vidíme ako všade v tom spoločenskom diskurze, že vlastne vytvoríť nejaký protipól nepriateľský na to, aby ste vytvorili priestor pre seba. Čiže ako nechcem povedať, že to je legitímne, ale jednoducho je to veľmi prirodzený postup časti ľudí, ktorí vlastne chcú vytvoríť nejakú inú platformu a chcú sa vlastne*

odčleniť od nejakého stávajúceho stavu. Čiže proste by som to zase tiež nedramatizoval, aj keď teda súhlasím s kolegom, že ma to akože konotáciu vulgárnu, čo je nezmysel.“

Michal Havran, moderátor: „V tejto súvislosti sú už dnes aj médiá, ktoré sú konzervatívne. Označujú sa tak oficiálne.“

Peter Tkačenko: „Ale v skutočnosti sú to kresťansko až fundamentalistické médiá.“

Michal Havran, moderátor: „Ale takisto hovoria, že liberálne médiá takzvané nezastupujú vlastne ten väčšinový slovenský názor, alebo tú spoločenskú atmosféru a teda oni akoby nahrádzajú alebo dopĺňajú to, čo v tej verejnej diskusii chýba. Vy máte pocit, že niečo... médiá, ktoré tu dnes sedia za stolom vlastne zmeškali vo vývoji slovenskej spoločnosti alebo slovenskej mentality.“

Monika Tódová: „Ja si to nemyslím a úprimne, akože o tomto sa mi dosť ťažko diskutuje o tej nálepke, že liberálne noviny, lebo ja si myslím, že my sme vlastne úplne že normálne noviny. Ja si myslím, že to, že rôzni ľudia majú rovnaké práva, že to je úplne vlastne normálna vec. Mne sa ťažko premýšľa o tom a ja mám ako problém aj s tým, keď tie konzervatívne médiá začnú hovoriť napríklad o agende LGBTI+ ľudí alebo o interrupciách ako o niečom akože, čo má byť protipólom tomu, že tu niekto nemá tie práva. Vlastne to sa mi nezdá akože úplne fér, čiže, my len chceme, aby si ľudia boli rovní pred zákonom, aby sme sa starali o menšiny, aby proste akože sa v spoločnosti nevytvárala nenávisť len preto, že niekto je iný a nazývať toto akože to je jedna strana a dajme tomu neviem či Postoj alebo Štandard alebo koho si myslel, že to je nejaká druhá strana, ako ja o tom takto neviem premýšľať napríklad.“

Michal Havran, moderátor: „No o čom ale vieme premýšľať, tak to je vec ktorú poznáme aj zo seriálov ale aj z reality dajme tomu PR agentúr a to je to, že množstvo ľudí si v istom rauši proste predstavuje časť tej novinárskej práce tak, že niekto akoby že si objednáva tie veci u vás, že vy proste sedíte jak na dispečingu nejakej kuriérskej služby, čakáte a oni vám zavolajú a povedia, že tu je developer, potrebujem pochváliť palác nový pri Dunaji alebo zničiť niekoho, teraz akože je to smiešne, ale nie je to až také smiešne, lebo objavili sa tieto veci aj v súvislosti s Kuciakovou smrťou, že proste novinárov niekto riadi, že nie sú samostatní, nie sú svojprávní, majú špeciálne akoby že zadania, zákazky, politické, komerčné, neviem ako. Alexej jak sa s týmto dá ako bojovať, ale to je aj otázka ako na teba ako predstaviteľa asociácie vydavateľov periodickej tlače.“

Alexej Fulmek: „Potom by novinári mali oveľa lepšie platy, čiže to je ako prvá vec ako dôkaz, že to, že to tak nie je, lebo je to ale tak nielen u nás je to bežná profesia aj aj v zahraničí, proste novinári nepatria medzi najlepšie zarábajúce vrstvy spoločnosti a ako sa dá proti tomu bojovať? Neviem, proste jednoducho, ako ja proti tomu nebojujem, pretože myslím si, myslím si, že vlastne spoločnosť každý súboj musí nakoniec akože vybojovať vo vnútri v sebe, čiže aj ten konzervatívno-liberálny, akoby je dobré, že zaznievajú tie konzervatívne hlasy, je dobré, že zaznieva nejaký ako keby extrémny pohľad tej spoločnosti povedzme na LGBTI komunitu, pretože jednoducho sa vytvára potom nejak nejaká diskusia, kde sa tí ľudia v diskusii akože spoločne približujú a bude nejaká budúcnosť a budúcnosť bude celkom určite, akože si myslím, že multikulturálna to znamená, že ten svet ako planéta k tomu smeruje a je dosť jedno, čo si budú myslieť akože slovenskí konzervatívci alebo slovenskí liberáli. To znamená, že skôr mi akoby chýbajú také akože filozofické témy v politike, keď akože preskočím, ale vrátim sa teda k otázke. Čiže my ako asociácia vydavateľov s tým veľa nevieme urobiť a aj vzhľadom na to, že vlastne od mečiarovských čias začal vlastne akože Vladimír Mečiar spochybňovať štandardné médiá. To znamená, že toto vlastne akože funguje de facto až dodnes až po Igora Matoviča. To znamená ten najjednoduchší spôsob je, ako zvrátiť akože dôveru a odvrátiť pozornosť od štandardných médií, je vlastne neustále ich vykoreňovať a hovoriť o tom, že sú platené niekým a proste ako jediný spôsob, ako to urobiť je, že tak treba sa pozrieť do súvah na Finstate alebo už kde ako na jednotlivé médiá. Tam uvidíte, ktoré médiá sú ziskové, ktoré nie sú, lebo faktom je, že ekonomicky prosperujúce médium môže byť nezávisle jedine, lebo jednoducho, ak vás

niekto platí, tak samozrejme akože môže sa stať, že ste v područí akoby toho investora alebo tých peňazí. To znamená, toto je asi jediná cesta, proste urobiť ekonomicky prosperujúce médiá a vždy, keď niekde akože vznikne nejaký tlak v médiách akože zo strany majiteľa, lebo kultivovaní majitelia vždy sa vzdávajú akože tohto tlaku smerom akože na redakciu a ktokoľvek, kto išiel cez denník Sme od primátorov cez neviem ministrov, čiže ktokoľvek vám povie, že proste v denníku Sme nikdy akože nebol žiadny tlak zo strany majiteľov, nič menej chcem tým povedať toľko, že vo chvíli, kedy by ten tlak vznikal, tak vlastne tá erupcia vo vnútri tej redakcie je. Že proste tí ľudia odídu a hotovo. Napríklad ako odišiel Denník N, teda ľudia z redakcie denníka Sme do Denníka N, keď Penta vstupovala do denníka Sme nepriateľsky. To znamená, že vždy akože sa niečo udeje na tom trhu, to znamená, tí ľudia by videli, pokiaľ by dochádzalo vlastne akože k tomu, že niekto sa snaží z novinárov urobiť ovce, ktoré píše na objednávku. Proste to tak nie je.“

Monika Tódová: „A keď hovoríte, že pozrieť sa do Finstatu, tak vlastne ono vždy to tak bolo, aspoň čo si ja pamätám v minulosti, že keď sa ukázalo, že nejaký novinár má nadpríjmy, alebo že má nejaký nadštandardný život, to sa jednoducho vidí. Hej, to aj v tej redakcii sa vidí a rieši sa to a myslím, že aj sú príklady, keď sa to vlastne vyriešilo, že ten človek musel odísť naozaj, že tí novinári žijú úplne.“

Michal Havran, moderátor: „Čiže boli také prípady.“

Alexej Fulmek: „Peter Tóth.“

Monika Tódová: „Tak Peter Toth bol taký najväčší prípad.“

Alexej Fulmek: „Tak ja som si napríklad všimol, že Peter jazdí na aute, ktoré by si z nášho platu nevedel dovoliť. Tak som sa ho pýtal, že odkiaľ na to zobral.“

Monika Tódová: „Jednoducho, to je ako s politikmi, hej, tiež keď vidíš, že nejaký, alebo ja neviem, sudca hej, že jeho deti chodia do súkromnej školy, kde je 20-tisíc ročne školné a popritom vilu niekde pod Slavínom, tak to sa zo sudcovského platu ako nedá takto žiť.“

Michal Havran, moderátor: „Ale to prekáža všade na svete okrem Slovenska tento typ akoby že nevysvetliteľnosti príjmov.“

Monika Tódová: „Tak ako komu, tej slušnejšej časti spoločnosti to prekáža, ako to samozrejme, tu sa zväzda vždycky boj, že ako veľká je tá je tá časť tej spoločnosti a ako my sa snažíme robiť tie noviny tak, aby bola čo najväčšia. Niekedy sa to, raz za štyri roky sa to podarí, inokedy nie.“

Michal Havran, moderátor: „No ja sa vrátim k tomu, o čom je táto diskusia o mienkotvornosti, ale tieto otázky s tým ako súvisia, pretože oni budujú vlastne reputáciu a dôveryhodnosť médií o ktorých rozprávame a ktoré tvrdia, že majú tento typ ambície v spoločnosti a zdá sa, že došlo k takému odklonu, ako od pokusu ovládať alebo nepriateľský vstupovať investične do médií k pokusu vlastne vytvárať si vlastné, a to by som skôr nazval, akoby že také nie skutočné médiá. Hej, že oni trochu vyzerajú ako z médiá z Aliexpressu, že aj akoby že na prvú vyzerajú ako médiá, aj nejakí ľudia tam niečo píše, aj nejaké diskusie sú tam, aj videá. Akurát vlastne, že všetko spolu nie je to, čo by mala byť moderná žurnalistika. Je to konkurencia dnes? Peter?“

Peter Tkačenko: „Ja by som sa trochu ohradil k tomu, že sa ustúpilo od toho preberania médií na Slovensku azda áno, lebo Penta tu škaredo narazila, ale keď sa pozrieme do niektorých susedných krajín, tak tam vidíme, že práve naopak, že tam tento model bol veľmi úspešný. Andrej Babiš v Česku išiel do trafiky a kúpil tri noviny, teda tri vydavateľské domy v zásade hej, alebo niečo podobné v Orbánovom Maďarsku pozorujeme. No a čo sa týka tých akože fejkových médií, to podľa mňa nemôže byť konkurencia v zmysle, že oni nemôžu osloviť nášho kmeňového štandardného čitateľa si myslím, alebo nebude to nejaký široký fenomén, ale to neznamená, že oni neoslovia žiadneho iného. Takže v tomto zmysle to je konkurencia, že oni dokážu naozaj otráviť studne komunikačné. Toto sme tu videli aj napríklad pred voľbami 2016. Toto bol pre mňa taký modelový prípad, ty už si na to možno zabudol, ale Milan Krajniak mal

taký web, on tomu vtedy hovorilo nejaký konzervatívny výber alebo niečo také. Bolo to také, že pomerne intenzívne hnojisko, kde on naozaj že veľmi intenzívnym spôsobom otravoval tú verejnú diskusiu a naozaj sa mu to podarilo. Podľa mňa to... samozrejme, že boli aj iné vrstvy, ale aj im sa podarilo, ako tú nenávistnú komunikáciu voči utečencom dostať do mainstreamového povedomia. Takže áno, existuje, to kazí to vzduch a spoločenskú atmosféru, ale nie je to ohrozenie našich konkrétnych médií.“

Michal Havran, moderátor: *„Ale ja mám takú akoby novšiu epizódu a tá je naozaj bizarná a my sme dokonca o tom minulý týždeň spolu rozprávali, keď vidíte trojnásobného ministra vnútra Kaliňáka diskutovať na online s hľadaným krčmovým bitkárom, ktorý toho času nosí elektronický náramok v Londýne na nohy a ktorý sa vyhrážal vlastne telefonicky a písomne desiatkam ľuďom na Slovensku a čaká pravdepodobne na extradíciu. A sedemdesiatisíc ľudí to pozerá. Je to akože, je to bizár, že pozerajú to alebo čo to je?“*

Monika Tódová: *„Krčmový bitkár si povedal veľmi, veľmi jemne. To je jednoducho hľadaný extrémista, ktorý je vo väzbe, nie je vo väzení, ale má obmedzenia, ktoré musí dodržiavať.“*

Michal Havran, moderátor: *„Musí ísť probačnému úradníkovi proste.“*

Monika Tódová: *„Jednoducho je monitorovaný a o chvíľu ho čaká súd. To hovoríme teda o Danny Kollárovi, ktorý vlastne naozaj aj ja som zažila tiež nejaké veci súvisiace s vyhrádzaním od neho. To je ako keby už niečo, čo ani nemá úroveň, že dajme tomu toho Flašíkovho Ereportu, čo je momentálne portál, ktorý ako keby oponuje všetkým tým vyšetrovaniam, prokurátorom, policajtom a pomerne... slúži to hlavne na to, že vlastne tam majú, tam majú, tá obhajoba ten priestor, kde vlastne napadá ten spôsob toho vyšetrovania. Toto bolo možno trochu prekvapivé v tom, že tu už sa ne bavíme o vyšetrovaní korupcie, ale bavíme sa vlastne o extrémistoch. Bavíme sa o ľuďoch, ktorí spochybňujú akože základné úplne základné hodnoty, že tam už ani nejde o tú slobodu. Myslím si, že Kaliňák tam išiel, lebo inde nemá ten priestor. Jednoducho tu si ho vedel, vedel zobrať. Sedemdesiatisíc ľudí ako to je niečo, čo ešte nie je také obrovské ako tlačovky Roberta Fica, ktoré sú vlastne emotívne a napádajú, napádajú celý ten právny štát, tie majú aj niekoľko stotisíc vlastne pozretí na tých sociálnych sieťach.“*

Michal Havran, moderátor: *„Pýtam sa preto, Alexej, lebo mám pocit, že naozaj veľká časť tej politickej komunikácie, vlastne ako keby už rezignovala na tie klasické mienkotvorné médiá, že proste oni už sa ani nesnažia...“*

Alexej Fulmek: *„Tak ale je to jednoduchšie. Je to logické. To znamená, tam nie je žiadna bariéra, to znamená predtým, vlastne akože predtým, pred vznikom sociálnych sietí alebo pred tým internetovým boomom, ktorý datujem na Slovensku v roku 2009, 2010, preto sme vlastne začali s digitálnym predplatným v roku 2011, lebo ten print išiel dole. Predtým vlastne založiť médium bolo veľmi drahé a jednoducho potrebovali ste veľké investície a plus ste vlastne akože mali de facto akože nejakým spôsobom ten obsah pod kontrolou v zmysle akože profesionálnych novinárov. Dnes vlastne môžete komunikovať cez sociálne siete bez akéhokoľvek odporu a to tí politici využívajú, ale znovu je to úplne v poriadku, lebo tá spoločnosť musí prejsť touto fázou, pretože jednoducho inak neozdravie, proste inak kým sa nenaučí narábať s tým, že ľudia budú hovoriť vlastne ako keby bez akýchkoľvek, bez akéhokoľvek akože odporu novinárskeho, teda ľudia myslím tým politikov, bez akéhokoľvek novinárskeho odporu alebo novinárskych otázok svoje pravdy, alebo hrať svoje pravdy, a kým sa to bežná populácia nenaučí rozlišovať, čo sa podľa môjho názoru raz stane, tak proste darmo sa budeme sťažovať. Bude to tak, jednoducho tí politici majú na to nárok a jednoducho to plnohodnotne využívajú. Ale zase nie je to tak, že by oni nevyužívali štandardné médiá, pretože jednoducho ako keby tie rozhovory aj si myslím, že by sme oslovili Kaliňáka, tak nám ho asi ten rozhovor dá, pretože neustále, že byť na svojej platforme a byť niekde pod značkou je rozdiel, lebo ak by to tak nebolo, tak by všetci novinári boli niekde na sociálnych sieťach a nepotrebovali médiá.“*

Monika Tódová: *„Ale aj to je dôležité vlastne tie televízne politické diskusie, tam vlastne stále chodia a tam vlastne tá kvalita tých debát je strašne dôležitá, napríklad aj aj vo verejnoprávnej“*

televízii, lebo to je obrovský priestor, obrovský zásah a tam na tom im záleží a oni aj preto tak strašne špekulujú, že s kým áno, s kým nie. Jednoducho tí moderátori majú strašný problém, ako ja rozumiem, že ku nám napríklad do Denníka N nechce prísť Pellegrini na rozhovor. Vlastne on povie, že on to nepotrebuje. Vlastne jemu to nič nedá, lebo čitatelia Denníka N podľa neho aj tak nebudú voliť stranu Hlas, ale do tej televízie vlastne pôjde aj do Markízy.“

Alexej Fulmek: „Čo sa myli inak.“

Monika Tódová: „Aj do Markízy. Mýli, samozrejme, že sa myli.“

Peter Tkačenko: „Možnože teraz čoskoro už pozvanie prijme.“

Monika Tódová: „No pred voľbami, pred voľbami sa to občas akože mení. Tam naozaj, že už kalkulujú niekedy so všetkým, ale tam tá sila tej televízie je obrovská. Tam keby vlastne to sebavedomie bolo oveľa väčšie, tak tá mienkotvornosť sa dá ešte viacej vlastne vybudovať.“

Michal Havran, moderátor: „Pýtam sa na to kvôli tomu, že existuje niečo také ako na jednej strane pocit, že politici už médiá nepotrebujú, médiá politikov potrebujú, pretože je to súčasťou obsahu, ktorý ponúkajú, ale v skutočnosti to tak nie je. Ponúkajú dnes médiá politikom niečo, čo oni naozaj ako nemajú, kde inde si zobrať okrem toho, čo ste teraz spomenuli, že asi je prestížnejšie ísť do etablovaného denníka ako proste k hľadanému zločincovi do nejakej online, do nejakej četovacej izby či čo, akože vnímajú to, že je to rozdiel ešte stále, hej?“

Peter Tkačenko: „Kým skúsím odpovedať, poviem jednu vec, ktorá mi napadla. Asi ju treba povedať, že mienkotvorné médiá sú stále mienkotvorné, ale stratili jednu dôležitú funkciu, stratili, výrazne sa oslabila a to je funkcia toho gatekeeper ako strážcu dverí, že sú niektoré veci, názory, ktoré tie médiá odkedy vznikli niekedy v 16. alebo 17. storočí noviny, tak jednoducho rozhodovalo o tom niekoľko tých editorov, čo sa, čo je proste už za hranou a že toto proste nebudeme tolerovať. Nástupom sociálnych sietí sa toto stratilo alebo aj možnosťou oveľa lacnejšie vytvoriť si médium. Takže áno, v tomto majú tí politici o niečo jednoduchšiu pozíciu, ale stále podľa mňa tá... ak chce byť niekto napríklad veľká strana 20, 30 a tak percentná a mať naozaj veľký vplyv, tak sa bez nejakej formy spolupráce a to nemyslím, že vedomá za peniaze alebo tak, ale nejakej formy koexistencie...“

Michal Havran, moderátor: „Už to nastrihnú, tuto už presne vidím ako to bude chodiť po sociálnych sieťach.“

Peter Tkačenko: „Bez nejakej formy spolupráce s tými veľkými médiami alebo normálnymi médiami sa bez toho nezaobíde zatiaľ.“

Monika Tódová: „Vieš, akože tá žurnalistika je v podstate remeslo a tie sociálne siete ani tie dezinformačné weby a tí ľudia v nich, oni to remeslo neovládajú, čiže v istej chvíli ten politik vlastne chce, aby ste odvedli kvalitnú novinársku prácu a teraz ne bavme sa len o diskusii o rozhovore, ale to je aj investigatívna žurnalistika, žurnalistika o politických stranách, o ich financovaní, o témach vlastne, ktoré prinášajú a to nikto neurobí ako človek, ktorý to remeslo ovláda. Čiže nebola by som vlastne, vôbec by som nehovorila, že sa to nejak odpojilo. Vlastne tí politici a novinári. Práve naopak, ako dnes im to remeslo nikto nedá. Ja môžem povedať ešte úplne, že z minulosti vlastne aj keď sa hovorilo, že Smečko, že to sú vlastne noviny SDKÚ alebo že tá pravica má k nim bližšie, tak v podstate ak aj tá druhá strana chcela napríklad niečo zverejniť škaredé o tej vládnucej strane, tak oni vždy len prídu vlastne za vami ako za kvalitným novinárom, lebo vedia, že jednak neprezradíte svoj zdroj, jednak si to overíte, oslovíte všetkých zúčastnených a ak tá téma bola silná, že vlastne to sa naozaj stalo, to čo vám ponúkali, tak ste to jednoducho napísali. Tam nebola možnosť, že my sme teraz niečo zistili o ministrovi Macejkovi a vlastne o tom nenapíšeme, lebo on je on je minister od Dzurindu, čiže toto vlastne očakávali aj tí politici, ktorí sa dnes tvária, že im stačia tie dezinformačné weby, no jednoducho nestačia. Oni stále chcú, aby sa tými témami zaoberali vlastne naozajstní novinári.“

Michal Havran, moderátor: „A potrebujú mať ako ten štampel ako kvality.“

Monika Tódová: „Hej, že ja si myslím, že určite.“

Michal Havran, moderátor: „Že to nepochádza od nejakého opilca z Londýna, ale je to akoby z veľkého mienkotvorného médiá.“

Monika Tódová: „Keď sa bavíme o vážnych témach. Ono keď to vlastne nie je nejaká hra na emócie, rozdeľovanie, nenávisť a nejaké primitívne reči typu Blaha, hej, ten nepotrebuje akože štempel.“

Peter Tkačenko: „To som chcel presne povedať, presne doplniť toto, že to platí, keď sa rozprávame o ako tak normálnych stranách, alebo stranách, ktoré sa chcú presadiť ako tak v normálnom prostredí. Ale presne, pán Blaha on teda naozaj nepotrebuje štempel z Denníka N, ani Smer, rovnako pán Mazurek, skôr by mu to ublížilo.“

Michal Havran, moderátor: „Ako je tu ale jedna oveľa ako vážnejšia vec a to je... a nesúvisí to samozrejme len s vraždou Kuciaka, ale súvisí to aj so spôsobom, akým napríklad slovenskí politici, ale aj v európskom kontexte rozprávajú o novinároch. To sú tie slávne Ficove výroky: „Špinavé protislovenské prostitútky,“ ktoré si pamätám. Toto znamená čo pre vašu prácu?“

Alexej Fulmek: „Toto je to, čo som hovoril, proste on vyvracia vieru v proste štandardné médiá, cez štandardných novinárov. To znamená, že on samozrejme si nemyslí, že by sme, alebo že novinári sú špinavé protislovenské prostitútky. On si to nemyslí, proste on to hovorí, pretože jednoducho je to systém spochybňovania vlastne štandardných médií, ktoré potom znižuje sa vlastne akože ich vplyv na spoločnosť a tým pádom využíva potom napríklad sociálne siete na to, aby ten jeho vplyv bol silnejší. To je celé. Ale nikto si nemyslí, že sú to prostitútky.“

Peter Tkačenko: „Pre mňa osobne to neznamená nič okrem toho, že to má naozaj ten deštruktívny vplyv na spoločnosť. To znamená, že búranie inštitúcií čohokoľvek, čo má pôsobiť ako nejaký dôveryhodný pilier. Ale ty si spomenul Roberta Fica, spomeňme aj iného premiéra Igora Matoviča, ktorý rozpráva o tom, že si kupuje novinárov za 500 € alebo tak nejak podobne. Ale rozdiel bol v tom, že Robert Fico to rozprával toto v čase, keď ešte štandardné médiá mohli ako tak pôsobiť ako gatekeepery a zasadiť napríklad to vyjadrenie do kontextu, okomentovať ho. Neviem, či to padlo v roku 2012, 2013 alebo tak nejak, ale Igor Matovič už začal tento typ nenávisť a búrania štruktúr rozduchávať v čase, keď už si do veľkej miery vedel toto obslužiť sám na svojom mimoriadne sledovanom napríklad Facebooku a podobne. Čiže v tomto sa zmenili spôsoby, akým vedia poštváť nenávisť voči nielen médiám, ale hovorím aj vlastne štruktúre ako takej. Spomeňme si ako vlastne aj Robert Fico, aj Igor Matovič, aj Mazurek rozprávajú o tom, že hypoteticky, alebo vlastne, že reálne hrozí, že budú zmanipulované voľby a tak, hej, ja teraz nechcem médiá stavať na rovnakú úroveň ako demokratické voľby, ale spochybňovaním všetkého, oni sa naozaj páchajú veľmi vážne škody a to nie že mňa bolí osobne, ale je to veľmi škodlivé pre spoločnosť.“

Michal Havran, moderátor: „Monika, máš pocit, že alebo skús vysvetliť, prečo politici považujú častokrát médiá za svojich nie mediálnych oponentov, za svojich politických oponentov a častokrát o nich rozprávajú ako o politických stranách a o novinároch a novinárkach ako o politickej konkurencii.“

Monika Tódová: „Je to pre nich ako keby jednoduchšie, lebo ty sa nemôžeš brániť rovnako, čiže vlastne namiesto toho, aby útočili na toho, alebo aby oponovali tomu politickému súperovi v tej politickej súťaži, tak vlastne si vyberú toho novinára a v podstate vystupujú tak, ako keby ja som kandidovala v tých voľbách proti tomu Ficovi, pritom ja vlastne žiadne hlasy od ľudí nechcem, ale keby nebolo akože vraždy Jána Kuciaka, tak by som ti povedala, že mám pocit, že to je, to je vlastne stále rovnaké, že tá vlastne, tá kritika, s ktorou ten novinár musí žiť, že tá tu bola vždy vlastne ja si pamätám ako prvú vec, čo som spravila, že som prestala čítať diskusie, vlastne na Sme. To boli, to boli jednoducho na začiatku normálne, že vulgárne nechutnosti, čo tam ľudia boli schopní písať. Samozrejme, že do tej vraždy to nebol absolútne žiadny diskomfort, jednak sa s tým naučíš žiť, je to istý druh práce, ktorý obnáša aj to, že časť tej spoločnosti ťa považuje za nejaké nebezpečné zlo. Jednoducho buď to znášaš alebo to nerob. Po tej vražde je to samozrejme sa úplne podľa mňa zmenila celá optika, celý systém, lebo tí

politici teraz už vedia, že robia z teba terč vlastne, je to oveľa nepríjemnejšie s tým, že do toho sa vlastne pridali aj tie sociálne siete, tak to má za následok aj to, že ťa môže niekto spoznať na ulici a môže ti vynadať v tom lepšom prípade alebo môže byť agresívny. Čiže je to je to oveľa nebezpečnejšie, ale zase ako patrí to už dnes úplne k tomu. Netýka sa to len novinárov v podstate.“

Michal Havran, moderátor: *„Stalo sa to tu nedávno v tejto inštitúcii, keď Marta Jančkárová mala policajnú ochranu do konca. Takže toto a toto už vlastne, Alexej, asi prekračuje nie hranicu do takej bežnej, aj keď nechutnej a vulgárnej komunikácie.“*

Alexej Fulmek: *„Áno ved' mi s Ministerstvom kultúry už roky diskutujeme o tom, aby sa posilnila ochrana novinárov, aby sa vlastne zadefinoval teda, kto je novinár, lebo naozaj podľa môjho názoru novinári potrebujú akože vyšší stupeň ochrany a druhá vec, čo chcem povedať, je to celé vlastne akože postavená na hlavu, lebo paradoxne tá profesia vznikla na to, aby tí ľudia boli informovaní. Proste to aby niekto za nich zbieral tých 24 alebo 18 alebo 16 hodín informácie a prinášal im ich a v zásade akože ten zvrat, ktorý nastáva v tej modernej dobe, že vlastne z novinárov sa robia nepriatelia, je vlastne absurdný, pretože ide de facto proti princípu tej profesie. Ale tak ako hovorím, najjednoduchšia vec, keď nemáte obsah, vytvárať nepriateľov. Proste tak ako Putin vytvoril nepriateľov z Ukrajincov, to znamená, že je to niečo, čo vo svete funguje, a proste pokiaľ si prázdna nádoba, tak jednoducho akože zvol' nepriateľa, určí ho a proste budeš mať, budeš mať svojich priaznivcov, hoci teda musím povedať ešte pri tej debatae pri tejto debatae stále, že noviny a médiá nie sú teda len o politike, hej? To znamená, že množstvo akože veľmi široký záber a vlastne tým ide totálne mimo politiky a mohol by som to zadokladovať aj dátami, že proste o aké témy sa ľudia zaujímajú, pretože dnes vieme vlastne merať všetko na tom online, aby sme teda boli úspešní, to znamená, že nie je to zase len o politike, ale zase keď sa vrátim do 90 rokov a do tých útokov, ktoré Mečiar viedol proti Sme, no tak my tiež sme mali chlapa, ktorý proste prišiel roztrieskať okná do redakcie v 94-tom a tiež sme mali neustále telefonáty, že tam máme bombu, preto sme zriadili s Karolom Ježíkom ešte s bývalým šéfredaktorom, so zakladajúcim šéfredaktorom denníka Sme vlastne akože ochranku, teda bola tam normálne, sedela tam služba. Čiže ono zase to nie je nič nové, no je prítomné v tom živote vydavateľov a novinárov.“*

Monika Tódová: *„To hovorila aj Milka Vášáryová, že im chodili do divadla listy, kde... alebo fotografické koláže, kde visia proste na lane niekde na námestí s pánom Chudíkom a podobne. Jednoducho to v tej spoločnosti asi stále sú nejakí jedinci, ktorí majú potrebu toto písať, rozprávať, posilať, dokonca chodili kedysi na poštu, teraz je to jednoduchšie, tak asi ich je viac.“*

Peter Tkačenko: *„Ja by som možno len jednu vec doplnil. V prípade politikov nejde len o to, že si vytvárajú z novinárov nepriateľa, aby proti nemu mohli bojovať alebo namieriť naňho zlosť ľudu. Ale je to aj asi najtradičnejšia metóda. Akože argumentácia, teda argumentačný faul, ad hominem, hej, lebo novinári z veľkej časti informujú o politikoch. To znamená, že hovoria aj veci, ktoré sa politikom nepáčia, alebo ich priamo celkom otvorene kritizujú. No tak pre toho politika je oveľa jednoduchšie, než tým argumentom čeliť, je ukázať na neho a povedať, že ajhľa, liberál, hej alebo niečo podobné. Toto je... existuje asi tisícky rokov.“*

Alexej Fulmek: *„Nejaká jednoduchá floskula, to je pravda. No zas na druhej strane, aby som sa zastal tej druhej strany čiastočne, niekedy v diskusiách akože s politikmi zas nadobudnete pocit, že oni autenticky niektorí si myslia, že vlastne novinári sú naivní a že vlastne nevedia ako ten veľký svet funguje a že vlastne vytvárajú svet, ktorý je nereálny, a keby sa dostali do toho sveta akože dospelých ľudí, tak že by sa správali inak ako keď sa správajú a majú vlastne tú pohodlnú pozíciu akože kritika toho veľkého sveta a nemusia nič robiť. Čiže aj aj toto by malo zaznieť, že aj takáto predstava proste zo strany politických reprezentantov existuje.“*

Michal Havran, moderátor: *„Za tých 30 rokov sa na Slovensku veľmi veľa zmenilo. Tie médiá dospeli, naozaj dospeli, ako v rôznych prejavoch o tom ste dnes hovorili, a zároveň sa zdá, že*

akoby ľudia už mienkotvornosť považovali za niečo iné. Ešte stále to samozrejme platí, keď sú výborné texty, výborné investigatívy, reportáže, fičre, ľudia to proste berú, ale čo to je vlastne, čo je podstatou toho slova byť mienkotvorný. Etymologický Alexej povedal, že je to vlastne to, čo určuje mienku a názor, ale to nestačí. Sú ľudia, ktorí by chceli akoby vystupovať mienkotvorne a niečo im k tomu chýba. Čo to je? Je to kvalita? Je to je toto remeslo, o ktorom si hovorila?“

Monika Tódová: „No myslím si, že to sú vlastne naše médiá. Sú také médiá, že ľudia chcú vedieť, čo si o určitých javoch v spoločnosti majú myslieť. Jednoducho preto tam sú tí komentátori, preto sú tam, preto je tam tá názorová rubrika. Niečo sa stane a často to môže vyzerať, že to je na prvú vlastne toto, ale v skutočnosti je za tým možno niečo hlbšie a tá potreba ľudí minimálne vedieť, čo si o tom niekto iný myslí, neznamená to, že si bude myslieť to isté. Ponúka to vlastne nejaký uhol pohľadu, môže mať ten človek úplne opačný, ale to je asi to, čo hľadajú v tých novinách a vidno to, vidno to aj na celom tom mediálnom spektre, vlastne že aj keď tie mienkotvorné noviny niečo napíšu, tak aj tí ďalší novinári vlastne nad tým potom premýšľajú inak, ktorí možno v tom spravodajstve nemajú čas sa nad tým zamyslieť alebo pátrať hlbšie.“

Michal Havran, moderátor: „Peter?“

Peter Tkačenko: „Niečo podobné som chcel povedať, akurát možno trošku inými slovami, že nielenže tie médiá majú ambíciu vytvárať nejakú mienku, ale nielen tú mienku ako takú, ale že prinášajú aj fundament, na ktorom tá mienka stojí, že ona je informovaná. Toto podľa mňa mienkotvorné médium neznamená, že my teraz novinárom dávame noviny a názor a že aha, toto si myslíte. My mu samozrejme nejakú formu názoru... ináč oni môžu byť aj protichodné, ponúkame, ale podľa mňa v prvom rade mu ponúkame ten fundament, na ktorom to stojí, kde usilujeme sa ponúknuť nejaký pohľad, ako o tých faktoch rozmýšľať, ale dôležité je, že na tých faktoch to stojí, že my ich prinášame a odvíjame všetko ostatné od nich, čiže vlastne v skutočnosti v tých mienkotvorných médiách sú podľa mňa dôležitejšie fakty ako tá mienka. To už je ako keby niečo navyše čo len hovorím, že áno z faktov potom vyrastá nejaký názor, ale ten môže byť všelijaký.“

Michal Havran, moderátor: „No je tu ešte dosť závažný problém, a to je možno taká, že politická nadprodukcia, že mám pocit a to možno budeme aj súhlasiť, že za tých ostatných 10-20 rokov hlavne sociálne siete umožnili politikom namiesto toho, aby sme videli, že raz za týždeň možno v nejakej diskusii, tak vlastne dnes sú, že stále všade všadeprítomný a denne proste publikujú nejaké veci. Je to dôležité vlastne sledovať a venovať sa úplne všetkému? Mali sme tu také polemiky, či napríklad treba sa venovať akože všetkým tvítom alebo facebookovým statusom Igora Matoviča, ale aj ďalších, že nie sú vlastne potom médiá zahltené tou akože kognitívnou nadprodukciou politikou.“

Monika Tódová: „Tak prečítať ich ako novinár musíš všetky samozrejme.“

Michal Havran, moderátor: „Musíš ich všetky čítať, hej.“

Monika Tódová: „Tak ako to je tá príprava, hej, jednoducho ak chceš o niečom písať, tak musíš byť v prvom rade ty informovaný, musíš ty zozbierať tie fakty a vidieť čo sa deje a potom samozrejme robíš ten výber, veď do veľkej do veľkej miery tá novinárska práca je aj o tom výbere tých tém, vlastne už aj to je, už aj tam začína tá mienkotvornosť, že o čom vlastne napíšeš, čomu sa budeš venovať, ktoré informácie budeš overovať. Nie je vôbec v silách vlastne jedných novín, čo viem povedať úplne z našej praxe, vlastne zobrať každý email od nejakého čitateľa, ktorý popisuje nejakú kauzu, nejakú rozkrádačku a ho preveriť jednoducho naozaj, že väčšinou tým musíš napísať, že nehnevajte sa, my na to nemáme kapacity, sme proste, sme takéto noviny. Skúste ísť na políciu, a tak ďalej odpovedá tam už som bol, vykašľali sa na mňa. Nedá sa úplne o všetkom, čiže už aj ten výber tém je dôležitý a samozrejme, čo ak zmeškáš práve ten status, v ktorom niečo jednoducho... to je ako tá doba sa zrýchlila, čiže áno, tak ako tí politici toho veľa píšu, tak aj tí novinári toho veľa čítajú.“

Michal Havran, moderátor: „A zároveň je to ako asi veľký problém s tým výberom nie, lebo počty ľudí v redakciách sa nezmenili. Predpokladám, alebo teda skôr zúžili.“

Alexej Fulmek: „Sú také isté by som povedal.“

Michal Havran, moderátor: „Ale akým spôsobom sa dá tomu čeliť? Lebo tá politická, tá politická, komunikačná nadprodukcia je ako naozaj to vidieť, hej, že to poskočilo zásadným spôsobom. Dá sa to ešte stíhať vlastne?“

Peter Tkačenko: „Stíhať sa to nedá dnes naozaj, lebo toho produkujú také strašné kvantá, že už to nie je v ľudských silách. Dnes už možno ani všetko odsledovať. A priznám sa, že toto vlastne nie je celkom súčasť mojej práce, takže som nad tým nikdy príliš nerozmýšľal, že akým spôsobom politikov vyhnať z Facebooku alebo ako ich prinútiť, aby svoje myšlienky formulovali na fórach na to určené. Možno že to len treba pretrpieť, ako hovoril pán Fulmek, že oni sa tie fóra vlastne zase nejako nejaké nájdu, lebo tak ako vznikli médiá tak, že sem dáme tie informácie a ľudia, ktorí ich vyhľadávajú, ich tu nájdu, lebo inde by ich možno aj otravovali. Tak možno že toto sa nejako organicky vyčistí, ale priznám sa, že toto nie je môj žánér.“

Monika Tódová: „Tak nie je to už taká tá profesia z pred neviem koľko desiatok rokov, že vlastne sedíš v kaviarni, alebo ideš do parlamentu na jedno stretnutie a podobne. Jednoducho je to regulérne akože náročná práca, ktorá niekedy trvá akože dvanásť hodín denne. To je tak.“

Michal Havran, moderátor: „Budúcnosť toho vzťahu politicko-mediálneho v kombinácii s umelou inteligenciou a sociálnymi sieťami bude aká podľa vás?“

Alexej Fulmek: „Tak podľa Milana Dubeca, bývalého riaditeľa Ringieru, nás umelá inteligencia vyničí.“

Michal Havran, moderátor: „Áno? Aj médiá úplne, hej?“

Alexej Fulmek: „Hej, hej, hej.“

Michal Havran, moderátor: „Ale politikov nie, zaujímavé.“

Alexej Fulmek: „Aj politikov, že to proste všetko napíše a zorganizuje za nás, takže nie, ale tak ako naozaj, umelá inteligencia určite akože do procesov aj redakčných vstúpi, čiže stopercentne áno, do určitej miery proste ako nejaké zárodky, vlastne tie médiá už používajú, to, čo som povedal na začiatku, že politika nie je jediná téma, ktorou sa médiá zaoberajú, pretože jednoducho dnes po Covide a po vojne na Ukrajine, tak vlastne záujem o politické spravodajstvo klesá, čo tvrdia všetky akože webové seriózne portály, že sa to znížilo zhruba o nejakých 30 percent. Ja neviem, stúpa záujem o tech, stúpa záujem o zdravie, to znamená tým, že vlastne vy vidíte, akým spôsobom performujú tie vaše texty, tak sa dostávajú vlastne do pozície, kde potom posilňujete vlastne tie časti redakcie, ktoré ich produkujú. Čiže médium nie je len o politike. A keď som Monike hovoril, že teda s tým Pellegrinim, že sa mýli, tak ja som bol napríklad šokovaný. My si robíme pravidelný každoročný prieskum značky, keď mi prvý raz priniesli v prieskume, že politická... ,že afinita našich čitateľov k politickým stranám bola otázka, kde vyšlo, že 23 percent našich čitateľov rozmýšľa o tom, že by volilo Smer, tak som bol v šoku a som si hovoril, že to je nezmysel tento prieskum, a potom tie ďalšie prieskumy síce nie na takejto úrovni, ale to potvrdzovali, to znamená...“

Monika Tódová: „Oni čítajú šport.“

Alexej Fulmek: „Čítajú šport a naša vnútorná predstava o tom, že vlastne to médium je najmä o politike je akože nechcem povedať, že mylná, ale nie je úplne sto percentne akoby pravdivá, lebo žijeme vlastne akože zavretý vlastne v tých našich bublinách a v tých názoroch, ktoré sa v tých bublinách vytvárajú.“

Monika Tódová: „No ale keď hovoríte, že záujem o to politické spravodajstvo klesá. Ono to veľmi závisí od toho, že čo sa deje, vlastne keď sa dejú obrovské udalosti, ako je napríklad, že Covid alebo vojna na Ukrajine, tak ten záujem ako veľmi výrazne stúpa a tam bolo veľmi, veľmi dobre vidno, že tí ľudia na konci, keď je tá kríza a nevedia, tak presne sa obrátia na tie, na tie seriózne noviny, lebo keď išlo o zdravie, to bolo výnimočné. Jednoducho oni chceli naozaj vedieť čo sa stalo, čo majú robiť, čo všetko sa o tom vie a tak to bolo. A ja si myslím, že nakoniec

aj tá umelá inteligencia ako v poriadku, ak mi prepíše rozhovor, ktorý urobím akože bez chyby, nebudem ho musieť editovať, alebo že aj ona ho z edituje a upraví ho, aby to bola pekná, pekná, prepísaná slovenčina.“

Michal Havran, moderátor: *„Ale ona ho vlastne urobí už za teba.“*

Monika Tódová: *„Myslím si, že nie, že vlastne to nebude fungovať, že tí ľudia stále budú chcieť vedieť, aby, že či ten živý človek sa stretol s tým živým človekom, ale bude to určite veľký problém. Napríklad pokiaľ ide možno o fotky alebo tú novinársku prácu, lebo koľkokrát sa stalo, že nejaký čitateľ niečo odfotil a povedal, že toto som teraz videl, posielam vám to, pracujte s tým. Ako teraz poviem príklad, príde fotka Haščáka s Borisom Kollárom niekde na káve. Ak už myslím si, že už nemôžete vlastne tomu dôverovať, už jedine vtedy, ak to odfotíte vy sám alebo váš fotograf, alebo niekto koho poznáte a viete sa, viete sa za neho zaručiť, však teraz sme to videli tou s tou fotkou toho pápeža, čiže to je veľké ako veľký varovný prst.“*

Peter Tkačenko: *„Možno že to môžeme brať ako nejakú nádej pre potrebnosť novinárov, že tým, že to overia alebo zaručia sa za to svojou osobou, tak to bude nejaká známka toho, že ten čitateľ tomu môže dôverovať, že to nie je presne niekde vygenerované v AI.“*

Michal Havran, moderátor: *„Posledná otázka k dnešnej diskusii a my budeme o tom ešte hovoriť? Je to taký maličký seriál, ktorý by sme radi udržiavali pri živote. Čo sa zmenilo v autoritatívnom v zmysle kvality a remesla a výkonu postavenia médií v súčasnej spoločnosti. Sú ešte stále zdrojom akoby... nechcem hovoriť až o bule neomylnosti médií, tak ako voľakedy bola bula o neomylnosti pápeža. Ale predsa len, čo je dnes zdrojom tej autority? A ako sa zmenila v spoločnosti?“*

Alexej Fulmek: *„Tak zdrojom autority to je, že tam je štandardný redakčný proces, veď ten ako ten sa tvorí, že desiatky rokov to je ako s každou profesiou, že nemôžete zrazu prísť, založiť médium a jednoducho, že funguje tak, ako vlastne vývoj akejkoľvek inej profesie.“*

Michal Havran, moderátor: *„Ale robia to ľudia.“*

Alexej Fulmek: *„Ale jasné, v poriadku, že to robia, to je v poriadku. Dokonca akože ja nič proti tomu nemám, lebo naše médiá žijú akože v obrovskej konkurencii a konkurencia je vždy dobre, akože vždy. Jednoducho to znamená narozdiel teda povedzme od televízie, ktoré sú akože licencované, ale klasické akože médiá, ktoré boli predtým printové. Teraz akože tú transformáciu digitálnu viac ako menej, niektoré úspešne, niektoré menej úspešne podstúpili, tak sú v obrovskej konkurencii a to hovorím, že je dobré a ten proces, to, čo pevne verím, že postupne v tej spoločnosti nastane akoby uvedomenie toho, že tie štandardné procesy, ktoré v tej redakcii prebiehajú, majú cenu, lebo ak nebudú mať cenu, tak potom tí vydavatelia proste jednoducho vytvoria ten istý model, ako je nejakých lacných médií, kde vlastne máš len platformu, ktorá vlastne je lacná, lebo prevádzkovať platformy, keď už raz vyvinieš, nie je nijako drahá a nech si tam píše, kto chce, čo chce, proste budeš to monetizovať, lebo máš tú schopnosť monetizovať ju, či už inzertne alebo teda akoby predajom tých textov. To znamená, že to sám o sebe ten proces, ktorý v tých redakciách je, to je, to je vlastne akože hodnota, a tí ľudia, samozrejme tí novinári, to je hodnota vlastne akože tých vydavateľstiev, lebo počítače alebo čokoľvek, autá, žiadnu hodnotu pre tých vydavateľov nemajú.“*

Peter Tkačenko: *„Ja by som to rozšíril asi na dôveru. Ja rád rozprávam, že tak ako v centrálnom bankovníctve, tak v politike a možno teda aj v novinárčine, je to určujúcou vecou dôvera. To znamená, že ten čitateľ... asi to vyviera z toho, čo pán Fulmek pomenoval, to znamená tých procesov a že to má nejaký fundament v tých ľuďoch, ale ten čitateľ proste tomu dôveruje, vie, že to médium ho neklame, nie že nikdy nezlyhá, ono niekedy zlyhá, ale ak, tak sa k tomu postaví čestne, pretože toto špecificky teda v našom žánri, kde sa snažíme čitateľom odovzdávať, alebo že on si u nás kupuje ako niečo, čo mu môže veriť, o čo sa môže oprieť v živote, v tomto, keď ho raz oklameme, tak sa to zrúti veľmi rýchlo. Takže áno, pre mňa je dôvera dôležitá.“*

Michal Havran, moderátor: *„Monika na záver.“*

Monika Tódová: „Asi len sa vrátim k tomu, čo som hovorila na začiatku, že my vieme, ako je to nerovný zápas s tými sociálnymi sieťami alebo s tými dezinformačnými webmi, lebo my vlastne nevieme klamať v tých novinách a keď sa náhodou že pomýlime alebo spravíme chybu, tak sa ospravedlníme vlastne, sami to zverejňujeme. To to sa tam, to sa na tej druhej strane nedeje. Vlastne tam sa práve naopak úmyselne klame, účelovo kričí, ale my vieme ponúknuť vlastne len tú obyčajnú pokojnú prácu. Vlastne tú poctivú žurnalistiku a buď teda o to bude záujem alebo nie v tej spoločnosti. To je jednoducho ako aj s tou celou demokraciou podľa mňa.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem pekne, že ste prišli a Alex ty si knižku nedoniesol.“

Alexej Fulmek: „Nie, ale mám vymyslenú.“

Michal Havran, moderátor: „Máš vymyslenú, hej, dobre tak...“

Michal Havran, moderátor: „Nie knižku mám vymyslenú, niečo iné.“

Michal Havran, moderátor: „Pantomímu ideš urobiť?“

Alexej Fulmek: „Nie, zaspievať som chcel, ale v pohode.“

Michal Havran, moderátor: „...aktivity, tak ťa nechám na záver dobre? Tak začnem Peter čo si v krátkosti, prosťe povedz, čo si doniesol.“

Peter Tkačenko: „Priniesol som knižku, pretože dostal som pokyn, že nemôžem priniesť takú ktorú som napísal, čo sa mi ľahko splnilo, lebo som žiadnu nenapísal, ale siahol som do knižnice...“

Michal Havran, moderátor: „Píšeš kriminálky pod iným menom, veď to sa vie o tebe.“

Peter Tkačenko: „Siahol som do knižnice a priniesol som jednu, ktorú som preložil, volá sa Pomsta moci. Napísal to Moisés Naím.“

Monika Tódová: „To sme my vydali.“

Peter Tkačenko: „Áno, vyšlo to u kolegov vo vydavateľstve a je to.“

Alexej Fulmek: „Neviem, či to nebolo zakázané.“

Peter Tkačenko: „Je to výborná príručka na pochopenie populizmu a spôsobov, akými politici na sklonku minulého a na začiatku tohto, aj obchádzajú médiá, ako oslovujú ľudí, ich hlavy a srdcia a podobne. Je to výborné čítanie nielen pre radových čitateľov, ale napríklad aj konkrétne novinárom by som to odporučil. Viacerí by sa konečne dozvedeli, čo je to ten populizmus, lebo napríklad na Slovensku to nevie podľa mňa 82 percent ľudí.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem pekne, Monika Tódová.“

Monika Tódová: „Ja som tiež doniesla knihu. Je to kniha Stalo sa to aj mne. Dvoch novinárov z New York Times, ktorá vlastne ukazuje presne to, že toto vám vie ponúknuť vlastne iba žurnalistika. Toto nikto iný neurobí. Sú to investigatívne novinárky, ktoré vlastne hovorili postupne mesiace s obeťami Harveyho Weinsteinu, ktorý ich vlastne obťažoval. Potom im za to platil, aby mlčali a je to vlastne krásna kniha o tej profesii, o tom ako presviedčate ľudí, aby vlastne s vami hovorili, ktorí sú svedkami niečoho dôležitého alebo to zažili a to je aj u nás strašne dôležité, aby vlastne ľudia stále chodili za novinármi a rozprávali im tie príbehy.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem pekne, no a na záver teda Alexej...“

Alexej Fulmek: „Ja prinesiem, pošlem ten darček teda poštou, lebo som sa nestihol doma, ale ja som teda nezvolil knihu, ale zvolil som taký šrapnel z abcházsko-gruzínskej vojny, kde som teda bol ešte ako novinár začiatkom 90. rokov, 92, 93, kde som vlastne, kde ma teda začala tá novinárska profesia baviť, lebo teda to zadanie som pochopil tak, že teda akože čo, že nejaká vec, ktorá súvisí aj s našou, s našou diskusiou, ale to čo je najpodstatnejšie, čo chcem povedať, že tam som pochopil, kde... teraz už to ľudia chápu pri rusko-ukrajinskej vojne, ale v tých 90. rokoch, aký je nebezpečný nacionalizmus, a aké je nebezpečné, vlastne akože verbalizovať násilie a verbalizovať a vytvárať obraz nepriateľa, kde vlastne akože po slovách nastávajú činy a po činoch nastávajú, prichádzajú zbrane a prichádzajú reálne mŕtvi ľudia, ktorých sme videli v kamiónoch zamrazených bez hláv. To znamená, je to niečo, čo si ľudia musia uvedomiť, že nie je to vlastne len taký akože žart, čo sa tu potom na tej scéne mediálnej deje, ale že to naozaj

môže vyústiť do tragédie, čo teda predpokladám, že teda už väčšina obyvateľstva pochopila v prípade rusko-ukrajinskej vojny.“

Michal Havran, moderátor: *„Dúfajme, že pochopila, aj keď podľa rôznych prieskumov to nie je až také jednoznačné. V každom prípade vám ďakujem, že ste prišli. Knižky sú pre vás kúsok šrapnelu z gruzínsko-abcházskej frontovej línie je tiež pre vás, ale teda ako nie je to vyhrážka, hej. Nechcem to tak formulovať. Mojimi dnešnými hosťami boli pani Monika Tódová z Denníka N. Ďakujem pekne, že si prišla.“*

Monika Tódová: *„Ďakujem za pozvanie.“*

Michal Havran, moderátor: *„Za Asociáciu vydavateľov periodickej tlače prišiel Alexej Fulmek. Ďakujem takisto, Alexej, že si prišiel.“*

Alexej Fulmek: *„Ďakujem, dobrú noc.“*

Michal Havran, moderátor: *„A z denníka Sme prišiel Peter Tkačenko. Knižky sú určené pre vás, pre tých, ktorí neveríte sociálnym sieťam, tak nám môžete písať na starý dobrý tereziánsky mail večerashavranom@rtvs.sk. Ďakujeme vám a prajeme vám peknú noc a pokojnú noc.“*

Monika Tódová: *„Koľko ľudí píše, že chce tie knižky?“*